De kunst meester

Cultuureducatie met Kwaliteit
in Overijssel 2013-2016

Rijnbrink
Partner in het cultureel
en sociaal domein

De kunst meester

In deze *de Kunst meester* vind je alle leerlijnen die met de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit tot stand kwamen. De brochure biedt een helder overzicht per discipline.

Cultuureducatie met Kwaliteit / Periode 2013-2016

In Overijssel is Rijnbrink verantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) in de 21 landelijke gemeenten (alle gemeenten exclusief Zwolle, Deventer, Enschede en Hengelo). In de beleidsperiode 2013-2016 konden cultuuraanbieders samen met scholen een aanvraag doen om zo een cultuureducatie project te ontwikkelen en te borgen op die scholen. De afgelopen 4 jaar zetten culturele instellingen samen met de scholen vooral in op:

- De deskundigheidsbevordering van leerkrachten
- Het ontwikkelen van doorgaande leerlijnen
- Het versterken van de relatie tussen scholen en culturele instellingen/netwerken

Het resultaat hiervan is een groot aantal ontwikkelde leerlijnen binnen alle disciplines van cultuureducatie). Deze vind je in deze editie van *De kunst meester.*

Cultuureducatie met Kwaliteit / Periode 2017-2020

In de nieuwe beleidsperiode (2017-2020) wordt de regeling doorgezet, versterkt en verdiept. Scholen en cultuuraanbieders kunnen weer een CmK aanvraag doen. Zij kunnen financiële ondersteuning aanvragen voor drie soorten projecten:

1. Het borgen van het proces en de resultaten van huidige CmK projecten (alleen aan te vragen door scholen die al deelnemen aan een CmK project).
2. Het implementeren van reeds ontwikkelde leerlijnen en deskundigheidstrainingen op een school die tot dusver niet heeft deelgenomen aan CmK (nieuwe scholen).
3. Het ontwikkelen en implementeren van nieuwe leerlijnen en deskundigheidstrainingen op nieuwe scholen.

De kunst meester helpt bij het maken van een keuze en geeft een overzicht van reeds ontwikkelde leerlijnen. De leerlijnen die in de nieuwe periode worden ontwikkeld, krijgen later ook een plek in de volgende editie. Op de website van Rijnbrink (www.rijnbrink.nl) is alle informatie over het doen van een aanvraag te vinden. Ook geven onze adviseurs Cultuureducatie graag advies over het ontwikkelen en uitwerken van een Cultuureducatie met Kwaliteit project.

Inhoudsopgave

pag. 8 Hoofdstuk 1 Beeldende kunst
pag. 10 **Aan de slag met beeldende kunst** (Tetem kunstruimte)
pag. 12 **Kunst voor Toppers** (Karin Gerfen)
pag. 14 **Zeven eeuwen kunst** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 16 **Kunstkabinet** (Museum de Fundatie)
pag. 18 **Kunst & Techniek** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 20 **Beeldend, procesgericht werken binnen Dalton** (Karin Kotte)
pag. 22 **Cultuurreducatie met Kwaliteit in Dinkelland** (Karin Kotte)
pag. 24 **Beeldende kunst met Kwaliteit** (Scala)
pag. 26 **ArtfleX** (HarbenbergArt)
pag. 28 **Kijken naar Kunst** (Roombeek Cultuurpark en Rijksmuseum Twenthe)

pag. 30 Hoofdstuk 2 Dans
pag. 32 **Doe je dans - Let's present** (Kaliber Kunstenschool)
pag. 34 **Dans in vuur en vlam** (Quintus)
pag. 36 **Wereldmuziek & dans** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 38 **Ondergedompeld in dans** (Introdans)

pag. 40 Hoofdstuk 3 Drama
pag. 42 **Klassespel** (Het Theaterschip)
pag. 44 **Bouwen aan drama** (ArtEZ Expertisecentrum)
pag. 46 **Stap uit je lijst** (Tetem & Rijksmuseum Twenthe)
pag. 48 **School vol theater** (The Young Ones)
pag. 52 **Theater maken in de Klas** (Theater Sonnevanck)

pag. 54 Hoofdstuk 4 Erfgoed
pag. 56 **Levensbeschouwelijke kunst** (Quintus)
pag. 58 **Oorlog dichtbij huis** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 60 **Vriezenveen door de tijd** (Historisch Museum Vriezenveen)
pag. 62 **Op Ontdekkingsreis door...**
pag. 68 **Cultureel erfgoed in Bergentheim** (Het Oversticht)
pag. 70 **Erfgoed in Slagharen** (Het Oversticht)
pag. 72 **Leven rondom een vestingstad** (Het Oversticht)
pag. 74 **Het verhaal van Almelo** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 76 **Erfgoed met Kwaliteit** (Scala)
pag. 78 **Varen waar geen water is** (Historische Kring Haaksbergen)
pag. 80 **Staphorster Stipwerk** (Stichting Staphorster Stipwerk)

pag. 82 Hoofdstuk 5 Integraal onderwijs
pag. 48 **School vol theater** (The Young Ones)
pag. 170 **Kunstzinnige oriëntatie binnen het IPC** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 136 **Ontdek Muziek** (Muzieknetwerk Salland)
pag. 20 **Beeldend, procesgericht werken binnen Dalton** (Karin Kotte)
pag. 96 **Lezen in ontwikkeling** (Bibliotheek Dalfsen)
pag. 146 **Expeditie Muziek** (Scala)
pag. 120 **Het ei van Columbus** (Stichting Nieuwe Twentse Kunst)
pag. 18 **Kunst & Techniek** (Roombeek Cultuurpark)

pag. 86 Hoofdstuk 6 Literatuur
pag. 88 **Boekenplus-plus** (Bibliotheek Twenterand)
pag. 90 **Taalrijk Losser** (Stichting Culturele Basisvorming)
pag. 94 **Gedichten en verhalen in de stellessen** (De TalenTuin)
pag. 96 **Lezen in ontwikkeling** (Bibliotheek Dalfsen)

pag. 98 Hoofdstuk 7 Media
pag. 100 **Creatief Coderen** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 102 **Mediaspoor Huve** (Roombeek Culuurpark)
pag. 104 **Media-educatie Hardenberg** (Bibliotheek Hardenberg)
pag. 106 **Samen media maken** (Bibliotheek Hardenberg)

pag. 108 Hoofdstuk 8 Multi disciplinair
pag. 110 **Kunst Onderzoekt** (Stadkamer)
pag. 112 **Hanzestad** (Quintus)
pag. 114 **Onderweg** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 116 **Kunst & Techniek** (Kaliber Kunstenschool)
pag. 118 **Vakadaptie op de IJsselster** (Quintus)
pag. 120 **Het ei van Columbus** (Stichting Nieuwe Twentse Kunst)
pag. 36 **Wereldmuziek & dans** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 152 **De kracht van Muziek** (Orkest van het Oosten)
pag. 124 **Muziek en techniek** (Orkest van het Oosten & Tetem)
pag. 126 **Van stof tot nadenken** (Twentse Neue)

Vervolg Inhoudsopgave

pag. 128 Hoofdstuk 9 Muziek
pag. 130 **Music Line** (Kaliber Kunstenschool)
pag. 132 **Muziekeducatie Borne** (Kultuurhus Borne)
pag. 134 **Muziek binnen en buiten school op de Willem van Oranje** (Quintus)
pag. 136 **Ontdek Muziek** (Muzieknetwerk Salland)
pag. 138 **Hof, daar zit muziek in!** (Stichting CuBahof)
pag. 142 **Muziektalent** (Kaliber Kunstenschool)
pag. 144 **De kracht van muziek met Kwaliteit** (Scala)
pag. 146 **Expeditie Muziek** (Scala)
pag. 148 **Digilied** (Quintus)
pag. 150 **Muziekeducatie Losser** (Muziekschool de Sleutel)
pag. 152 **De kracht van Muziek** (Orkest van het Oosten)

pag. 154 Hoofdstuk 10 Speciaal Onderwijs
pag. 38 **Ondergedompeld in dans** (Introdans)
pag. 152 **De kracht van Muziek** (Orkest van het Oosten)
pag. 158 **Muziek in het ZML onderwijs** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 160 **Muziektalent De Rank** (Kaliber Kunstenschool)

pag. 162 Hoofdstuk 11 Visie- en teamontwikkeling cultuureducatie
pag. 164 **Muziek maak je samen** (Muziekschool de Sleutel)
pag. 166 **Kunst in Beweging** (Karin Gerfen)
pag. 168 **Groeien als regio** (Kaliber Kunstenschool)
pag. 170 **Kunstzinnige oriëntatie binnen het IPC** (Roombeek Cultuurpark)
pag. 173 **Pak die Cultuur** (Scala)

Hoofdstuk 1

Beeldende kunst

Levenskunstenaars van de 21e eeuw.

Leerlijn

Aan de slag met beeldende kunst

Aan de Slag met Beeldende Kunst is een leerlijn Kunstzinnige Oriëntatie waarbij kinderen op een onderzoekende en makende manier in aanraking komen met kunst en beeldende technieken. Hoe schilder je nat in nat? Hoe zou jouw zelf ontworpen straat eruit zien?

Welke technieken kan je gebruiken bij het werken met klei? Hoe bouw je lagen op bij het drukken op een T-shirt? De kinderen bekijken en luisteren naar presentaties over beeldaspecten, beeldende kunst en beeldende technieken. Ze onderzoeken de mogelijkheden van verschillende materialen en experimenteren met technieken. De kinderen voeren op procesgerichte wijze opdrachten uit op het gebied van kunstzinnige oriëntatie, met de nadruk op een diversiteit en beheersing van technieken, beeldaspecten en materialen.

De leerlijn bestaat uit 4 lessenseries per groep voor groep 1 t/m 8 en sluit aan op de gehele doorlopende leerlijn zoals deze gebruikt wordt door het SLO leerplankader: 4 modulen van 3 lessen van 60 minuten per leerjaar (totaal 12 lessen per jaar). De lessen kunnen voor combinatieklassen als carrousel worden ingezet gedurende opeenvolgende jaren. Het is mogelijk om het aantal modulen per jaar te reduceren.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Tetem kunstruimte

Samenwerking
Karin Kotte

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Informatie leerlijn

School
Het Galjoen, Wierden
Jocelyn Bos (ICC'er)

Deskundigheidsbevordering
De implementatie van de leerlijn start met een training procesgericht werken voor de leerkrachten.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Karin Gerfen

Samenwerking
Annerieke Otten

Contact
Karin Gerfen
06 15 33 12 97
info@karingerfen.nl
www.karingerfen.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
Kijk op pagina 166 bij Kunst in Beweging voor visie- en teamontwikkeling.

"Met zijn allen in een ruimteschip!"

Leerlijn

Kunst voor Toppers

Kunst voor Toppers is opgezet zodat elke leerkracht en vervolgens elke klas in aanraking komt met beeldende kunst als middel én als doel.

Het kijken naar hedendaagse beeldende kunst, het praten hierover, maar ook het bespreken en het bekijken van elkaars beeldende werk staat centraal in deze lessen. Aandacht voor de processen van elk kind, het uitproberen, het durven doen, het verplicht spieken zijn onderdelen van deze lessen. Leerkrachten leren, oefenen en verbeteren zichzelf in het maken en creatief denken. De didactiek van de kunsten staat centraal, hoe doe ik dit als leerkracht en hoe kunnen kinderen hiermee aan de slag vanuit een onderzoekende houding?

De bedoeling is dat iedere groep elk jaar het Kunst voor Toppersprogramma doorloopt. Dat betekent dat alle kinderen uit de groepen 1 tot en met 8 een aantal lessen krijgen rondom verbeeldingskracht en één ander aspect van de vijf eigenschappen die creativiteit bevorderen: nieuwsgierigheid, doorzettingsvermogen, verbeeldingskracht, samenwerken en discipline/expertise. Zo ontstaat een doorlopende leerlijn die creativiteit en innovatievermogen structureel verbetert.

Informatie leerlijn

School
Op de Hoeksteen, Hasselt
Wolbert Meijer (ICC-er)
038 477 2268

De Wegwijzer, Steenwijk
Ineke v.d. Veen (ICC-er)
0521 51 26 43

Het Meerrijk, Kampen
Jeroen Kolbe (directie)
038 333 20 85
info@hetmeerrijk.nl

Prinses Julianaschool, s' Heerenbroek
Roel Strijker (directie)
038 355 71 63

Deskundigheidsbevordering
Voorafgaand aan de implementatie van de leerlijn worden docenten getraind in het zelf uitproberen, het ontwikkelen van lessen en vervolgens het geven van deze lessen. (Co-teaching en coaching on the job.)

Leerlijn

Zeven eeuwen kunst

In de doorgaande leerlijn Zeven eeuwen kunst verwonderen leerlingen zich door de jaren heen over de wereld en over kunst.

De leerlijn is beschouwend en onderzoekend. Passend bij hun niveau en belevingswereld worden kinderen telkens opnieuw actief uitgedaagd en zie je ze elk jaar groeien. Deze leerlijn is makkelijk te integreren in een vak als geschiedenis.

Hoe kijk jij naar de wereld, hoe kijken andere mensen naar de wereld? Hoe wordt dit verbeeld in kunst? En wat vind je daar van?

De leerlijn is opgebouwd uit 4 workshops inclusief rondleiding door het Rijksmuseum Twenthe.

- 1 workshop + rondleiding groep 1 en 2
- 1 workshop + rondleiding groep 3 en 4
- 1 workshop + rondleiding groep 5 en 6
- 1 workshop + rondleiding groep 7 en 8

Voor ieder workshop is een voorbereidende les beschikbaar die door de groeps-leerkracht kan worden gegeven.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Informatie leerlijn

School
OSB Deldenerbroek, Ambt Delden
Minie Sigger
074 376 27 45

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten versterken hun deskundigheid in het adresseren van de kerndoelen van Kunstzinnige oriëntatie met deze leerlijn.

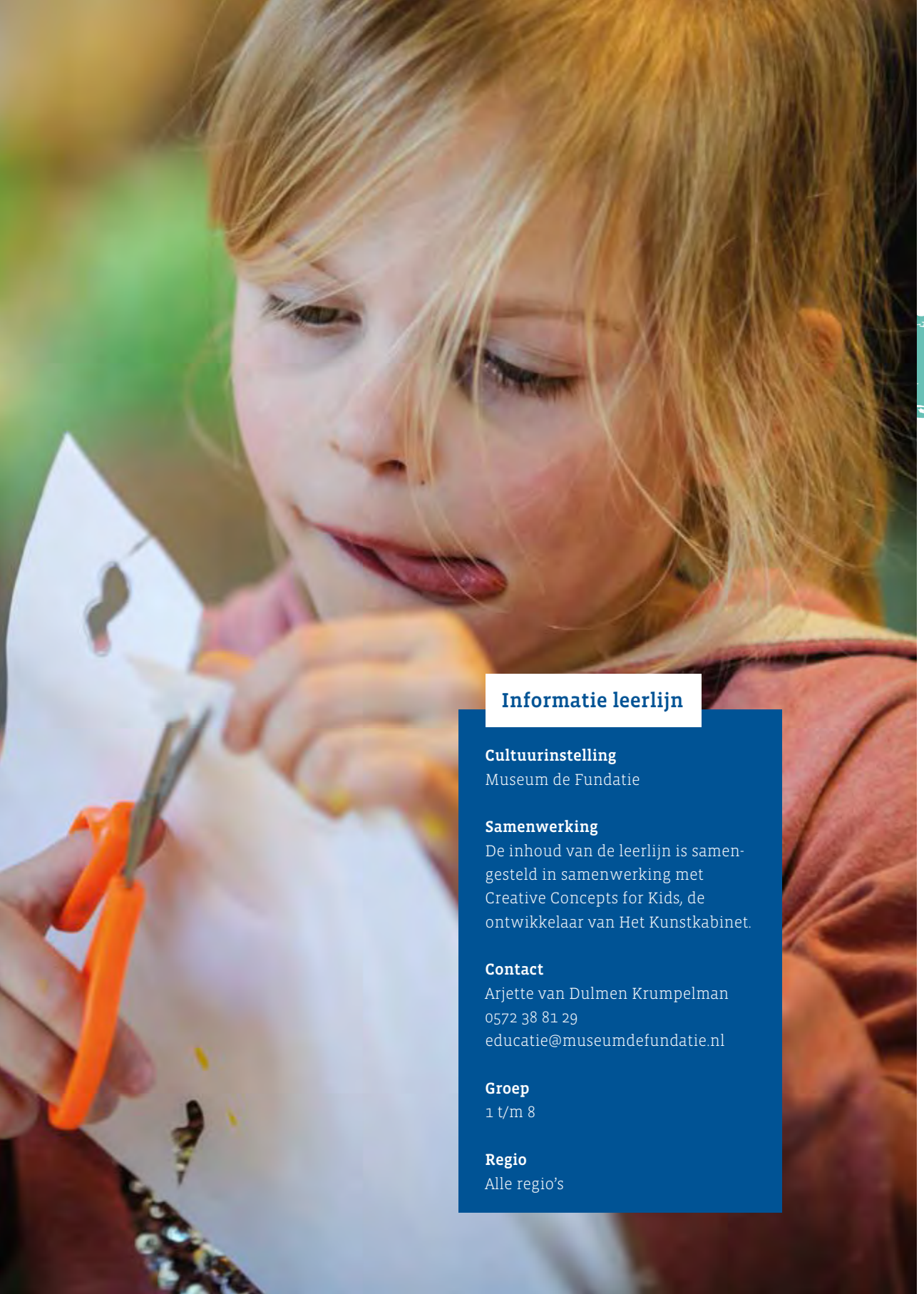

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Museum de Fundatie

Samenwerking
De inhoud van de leerlijn is samengesteld in samenwerking met Creative Concepts for Kids, de ontwikkelaar van Het Kunstkabinet.

Contact
Arjette van Dulmen Krumpelman
0572 38 81 29
educatie@museumdefundatie.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Leerlijn

Kunstkabinet

Het Kunstkabinet is een doorgaande leerlijn Kunstzinnige Oriëntatie met de nadruk op beeldende vorming.

Deze leerlijn biedt leerkracht een hoogwaardige doorlopende leerlijn voor kunst- en erfgoededucatie in de klas. Complete, direct inzetbare, hoogwaardige kunstlessen. De leerlingen leren alles over de grote kunststromingen, grote kunstenaars en over de diverse technieken die worden toegepast in de beeldende kunst en in de podiumkunsten.

Het Kunstkabinet is een doorlopende leerlijn Kunstzinnige Oriëntatie voor groep 1 t/m 8, voorzien van alle lesmaterialen en lesbrieven. Deze leerlijn wordt in- en aangevuld met regionale informatie. De leerlijn wordt op maat gemaakt voor de school en geïmplementeerd in het onderwijs. Workshops en voorbereidende lessen (gegeven door groepsleerkrachten) en een museumbezoek maken onderdeel uit van de leerlijn.

Onderstaande museumlessen zijn geïntegreerd in de doorgaande leerlijn:

- "Welkom op het kasteel" (groep 1-2)
- "De verstrooide verzamelaar" (groep 1-4)
- "Ik zie wat jij niet ziet" (groep 5-8)
- "Met een kunstenaarsblik" (groep 7-8)

Informatie leerlijn

School
Katholieke Daltonschool
de Dolfijn, Heino
Eric Arends (adjunct directeur)
0572 39 21 40

Deskundigheidsbevordering
Museum de Fundatie organiseert regelmatig bijeenkomsten voor docenten. Tijdens deze bijeenkomsten worden bijvoorbeeld nieuwe tentoonstellingen toegelicht en wordt (nieuw) educatief materiaal gepresenteerd.

"We moeten jonge astronauten opleiden, die hightech oplossingen kunnen combineren met moed en een stukje plakband."
- (Jet Bussemaker)

Leerlijn

Kunst & Techniek

Een leerlijn kunst en techniek waarbij kinderen kennis maken met het doen van onderzoek naar natuurkundige verschijnselen en technische problemen.

Wat zijn de eigenschappen van natuurkundige verschijnselen als water, kracht, licht en geluid? Hoe onderzoek je deze verschijnselen? Kan je licht en geluid ook gebruiken bij het maken van een kunstwerk? Wat zijn pictogrammen? Welke fantastische machines kan jij ontwerpen? Hoe ziet een machine er van binnen uit?

Deze leerlijn bestaat uit een A jaar en een B jaar, met per jaar voor elke bouw 6 lessen van 30 tot 60 minuten kunst en techniek. Jaar A is gericht op het onderzoek doen naar natuurkundige verschijnselen en jaar B op het zoeken van oplossingen voor technische problemen/productie gericht.

Jaar A:
De kinderen kijken en luisteren naar presentaties over de eigenschappen van natuurkundige verschijnselen als kracht, water, licht, geluid en magnetisme. Ze bekijken presentaties over beeldende kunst en hoe techniek in de beeldende kunst gebruikt wordt. De kinderen onderzoeken de verschillende natuurkundige verschijnselen en experimenteren bij het doen van proefjes. Ze voeren op procesgerichte wijze opdrachten uit op het gebied van kunstzinnige oriëntatie en natuur en techniek.

Jaar B:
De kinderen kijken en luisteren naar presentaties over technische problemen en eigenschappen in de wereld van productie. Ze bekijken presentaties over beeldende kunst en hoe techniek in de beeldende kunst gebruikt wordt. De kinderen onderzoeken verschillende constructies, technieken en materialen. Ze voeren op procesgerichte wijze opdrachten uit op het gebied van kunstzinnige oriëntatie en natuur en techniek.

Informatie leerlijn

School
PCB Matzerschool, Wijhe
Nicole Pot (directie)
0570 521 342
matzer@mijnplein.nl

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
Marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
Natuur en techniek.

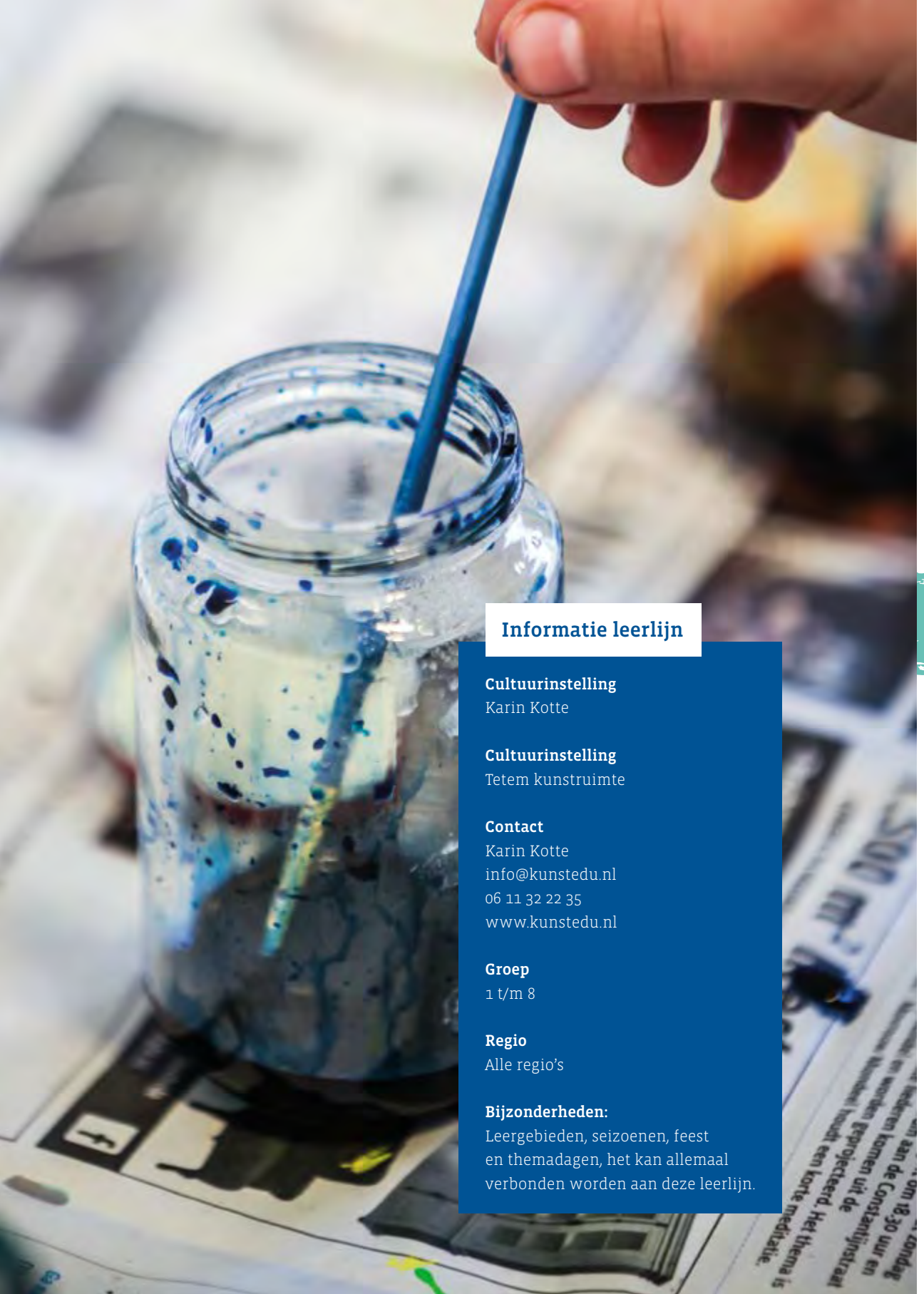

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Karin Kotte

Cultuurinstelling
Tetem kunstruimte

Contact
Karin Kotte
info@kunstedu.nl
06 11 32 22 35
www.kunstedu.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Bijzonderheden:
Leergebieden, seizoenen, feest en themadagen, het kan allemaal verbonden worden aan deze leerlijn.

Leerlijn

Beeldend, procesgericht werken binnen Dalton

Deze leerlijn draait om het procesgericht beeldend onderwijs binnen DALTON onderwijs en is gericht op reflecteren, verantwoordelijkheid en zelfstandig werken.

Beeldend staat op de weektaak. In de school is een zelfstandig- werk-hoek die de kinderen zelf onderhouden. Met alle kinderen in de klas en de leerkracht zijn er gezamenlijke instructie- en reflectiemomenten.

Vanuit een bron (www.laatmaarleren.nl) met meer dan 500 procesgerichte beeldende lessen kiezen leerkrachten lessen op thema. In deze bron zit een leerlijntool waarmee je heel makkelijk alle gegeven lessen - ook de zelfbedachte lessen en excursies - naar de leerlijn van de groep kan slepen.

Informatie leerlijn

School
CBS Hoogengraven, Stegeren
Margreet Tibben
0529 45 75 70
info@hoogengraven.nl

Deskundigheidsbevordering
Procesgericht beeldend onderwijs:
- trainingen
- reflectiemomenten/supervisie
- materialen en techniekencircuit
- lesbezoeken

Leerlijn

Cultuureducatie met Kwaliteit in Dinkelland

Scholengemeenschap ATOL in Dinkelland heeft twee speerpunten van de school geïntegreerd geïmplementeerd. Namelijk: onderzoekend leren en talentontwikkeling van het KWTO & procesgericht beeldend onderwijs.

Resultaat is dat kinderen, binnen het door de school gekozen thema, onderzoekend leren met beeldend als prominent vak.

www.laatmaarleren.nl is gebruikt als bron voor procesgericht beeldend onderwijs. De leerkrachten kunnen lessen kiezen op thema of leergebied. In deze bron zitten meer dan 500 beeldende activiteiten.

Informatie leerlijn

School
Basisschool de Meander, Ootmarsum
0541 29 16 19
secretaresse.atol@konot.nl
Brigitta van Zon (adjunct directeur)

Deskundigheidsbevordering
Trainingen en reflectiemomenten.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Karin Kotte

Contact
Karin Kotte
info@kunstedu.nl
06 11 32 22 35
www.kunstedu.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Bijzonderheden
Sluit aan bij onderzoekend leren en talentontwikkeling van het KWTO. Beeldende lessen sluiten aan bij thematisch werken/leerlijnen/ feesten en vieringen.

Voorbeeldlessen
www.laatmaarleren.nl

"Het lef om fouten te maken."

Leerlijn

Beeldende kunst met Kwaliteit

Een leerlijn Beeldende Kunst met Kwaliteit waarbinnen kinderen hun creatieve vaardigheden en talenten ontwikkelen. Aansluiting op andere vakken of speciale onderwerpen kan heel goed met deze leerlijn.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Scala centrum voor de kunsten

Contact
Inge van der Louw
06 28 91 89 55

Groep
1 t/m 8

Regio
Kop van Overijssel

Bijzonderheden
De lessen sluiten zo veel mogelijk aan bij het reguliere programma op school. Ook is er aansluiting bij het buitenschoolse aanbod zoals Culture4kids.

Voorbeeldlessen
www.scalacentrumvoordekunsten.nl

Informatie leerlijn

School
Kindcentrum Johan Friso, Steenwijk
0521 51 37 06
kindcentrumjohanfriso@accrete.nl

Kindcentrum Willem Alexander, Steenwijk
0521 51 27 31
kindcentrumwillemalexander@accrete.nl

OBS Generaal van de Bosch, Willemsoord
0521 58 94 62
Willemsoord

OBS Zuiderbasisschool, Giethoorn
0521 36 16 66
directie@zuiderschool.nl

Deskundigheidsbevordering
Om de beeldende vaardigheden van leerkrachten te vergroten worden er voorafgaand aan de lessen 2 bijeenkomsten georganiseerd.
Na afloop is er een teambijeenkomst om te evalueren en bij te sturen.

Leerlijn

ArtfleX

Deze leerlijn gaat over het kijken naar en het filosoferen over kunst en heeft verschillende doelstellingen:

- Het bevorderen van de deskundigheid van leerkrachten met betrekking tot het leren reflecteren.
- Kinderen leren reflecteren, analyseren, kijken en verwoorden van de eigen mening, leidend tot begrip en acceptatie door middel van kijken naar en het filosoferen over kunst.

Zowel voor horizontale als verticale leerlijnen van toepassing, passend bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Vakoverstijgend.

Informatie leerlijn

School
GBS Albertus Risaeus
Henriette Timmermans
info@gbsrisaeusschool.nl

Deskundigheidsbevordering
Een training voor leerkrachten, verdeeld over twee dagdelen.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
HardenbergArt

Samenwerking
Basisschool OBS Baalder en het LOC (locatie HardenbergArt) te Hardenberg, GBS Albert Risaeus, CBS De Bloemenhof, OBS De Regenboog Slagharen.

Contact
Wil van der Linden
0523 26 57 35
wilvanderlinden@gmail.com

Groep
1 t/m 8

Regio
Hardenberg

Bijzonderheden
Vakoverstijgend.

Informatie leerlijn

School
OBS Deldernerbroek, Ambt Delden
Minie Sigger
Info@Deldernerbroek.nl
074 376 27 45

Openbare Daltonschool 't Gijmink, Goor
Ineke van den Berg
0547 27 34 56

OBS De Zwaluw, Markelo
Robin Peters
0547 36 33 65

Deskundigheidsbevordering
Voorafgaand aan de lessen krijgen leerkrachten een workshop voor het implementeren en uitvoeren van de doorgaande, vakoverstijgende leerlijn.

Leerlijn

Kijken naar Kunst

Kijken naar kunst is een leerlijn waarin kinderen aan de hand van de collectie van het Rijksmuseum Twenthe leren kijken naar kunst. De leerlijn kan op school worden uitgevoerd, maar het is ook mogelijk dit te combineren met een bezoek aan het museum.

Wat zijn de kenmerken van een portret? Waarom worden portretten gemaakt? Hoe ziet een kunstwerk uit de Middeleeuwen eruit? Hoe zou een beschermheilige vandaag de dag eruit zien? Hoe is Rijksmuseum Twenthe ontstaan en wat heeft verzamelen daarmee te maken? Wat is een museum?

De kinderen bekijken en bespreken presentaties over kunst en kunstwerken uit Rijksmuseum Twenthe. Ze onderzoeken de kunstwerken aan de hand van beschouwende vragen en experimenteren met beeldende technieken.

De kinderen voeren op procesgerichte wijze opdrachten uit op het gebied van kunstbeschouwing, kunstzinnige oriëntatie en beeldende vorming. De technieken tekenen, schilderen en collage maken komen aan bod. 1 les per bouw. Eventueel in combinatie met een bezoek aan het Rijksmuseum Twenthe.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark
Rijksmuseum Twenthe

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 8791
Marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Twente

Hoofdstuk 2

Dans

Een eigentijds curriculum.

Informatie leerlijn

School
De Veldkamp, Denekamp
0541 35 19 35
S. Smidt
dir.veldkamp@konot.nl

R.K. Alexanderschool, Denekamp
0541 35 17 69
S. Smidt
dir.alexander@konot.nl

P.C.B.S. De Heemde, Almelo
0546 53 94 59
G. Boom-ten Brinke
directie@deheemde.nl

O.B.S. De Linde, Oldenzaal
0541 53 44 07
G.J. Egberink
info@obs-delinde.nl

Deskundigheidsbevordering
Tijdens teamtrainingen worden de leerkrachten ondersteund bij het zelf dansen/bewegen, ook wanneer ze dit mentaal of fysiek lastig vinden. Daarnaast leren de leerkrachten hoe ze de leerlingen kunnen laten dansen en bewegen, welke manieren van dansen er zijn, hoe de leerlingen de mogelijkheden van hun lichaam kunnen ontwikkelen en hoe ze creatief bezig kunnen zijn met hun lijf en hun grenzen kunnen verleggen.

De leerkrachten kunnen deze leerlijn alleen inzetten met het coachingstraject. Dit traject bestaat uit:

- Teamtraining (overhandiging leerlijn en een actieve training met verschillende spelvormen uit de methode)
- Workshops in elke klas (voorbeeldles uit methode)
- Teamtraining “maak een voorstelling.” (leerkrachten leren een dans uit de methode die ze met hun klas gaan instuderen voor de eind voorstelling)
- Coaching on the job
- Voorstelling en evaluatie

Leerlijn

Doe je dans – Let’s present

‘Doe je dans’ is een doorlopende leerlijn dans voor de hele basisschool. Binnen deze leerlijn worden binnen- en buitenschoolse activiteiten met elkaar verbonden, waarbij de kinderen onder schooltijd kennis maken met verschillende dansstijlen.

Na schooltijd krijgen zij de mogelijkheid om die vaardigheden verder te verdiepen. Ook biedt het programma mogelijkheden voor eindpresentaties, zodat ook ouders de resultaten van de danslessen kunnen zien.

De leerlijn bestaat uit 10 themalessen per groep. Deze lessen zijn voorzien van uitleg op papier, beeld, geluid en werkmateriaal. Al deze themalessen bevatten verschillende expressieve oefeningen waarmee de leerkrachten (met coaching) zelf aan het werk kunnen. Makkelijk omschreven en direct in te zetten in de klas.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Kaliber Kunstenschool

Samenwerking
Praktijk voor dans en stem
Tessa Kortenbach
Pyrmontstraat 22
7513 BP Enschede
06 11 41 94 26
info@tessakortenbach.nl

Contact
Marijke Albers
088 486 87 00
m.albers@kaliberkunstenschool.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Twente

Sluit aan op
Leerplan Kader Dans SLO.

Voorbeeldlessen
www.kaliberkunstenschool.nl

Leerlijn

Dans in vuur en vlam

Kijk voor deze leerlijn bij Vakadaptie bij de IJsselster op pagina 118.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Quintus

"Kunst voor alle kinderen."

Leerlijn

Wereldmuziek & dans

Een leerlijn Muziek en Dans in aansluiting op wereldmuziek en dansen uit diverse landen en culturen van over de hele wereld. Welke muziek vind je in andere landen?

Hoe dansen mensen daar? Zou jij zelf ook zo kunnen dansen? Lijkt de muziek uit verre landen op de muziek die wij kennen?

De kinderen kijken en luisteren naar presentaties over muziek en dans uit landen van over de hele wereld.

Ze onderzoeken de opbouw van muziek en dans uit andere landen. De kinderen laten zich inspireren door andere culturen, dansen op verschillende soorten muziek en maken eigen choreografieën. De kinderen zingen, maken geluiden en produceren klanken die passen bij wereldmuziek uit allerlei landen.

De leerlijn biedt per leerjaar 3 lessen van 60 minuten.

Informatie leerlijn

School
PCB Matzerschool, Wijhe
Nicole Pot (directie)
0570 52 13 42
matzer@mijnplein.nl

Deskundigheidsbevordering
Om leerkrachten goed toe te rusten krijgen zij bij de start een training ‘Procesgerichte didactiek’. Hierbij gaat het minder om kennis en kunde, maar meer om zelf onderzoeken, problemen oplossen, met elkaar “sparren” en een aanpak kiezen.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
Marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
5 t/m 8

Regio
Alle regio’s

Bijzonderheden
Aardrijkskunde en wereldoriëntatie.

"Laten we dansen!"

Leerlijn

Ondergedompeld in dans

Een leerlijn dans gericht op scholen die kinderen willen uitdagen en ruimte willen bieden voor individuele ontwikkeling.

Hiervoor is het noodzakelijk dat leerkrachten voldoende deskundig zijn om de diverse aspecten van dans zodanig toe te passen en in te bedden in het onderwijs, dat de doelen ook bereikt kunnen worden. Introdans Interactie biedt in deze leerlijn concrete handvatten van warming uptot muziekkeuze.

Leerkrachten van groep 1-8 worden onderdeel van een choreografie; ze leren over dans (en Introdans), leren improvisatieopdrachten uit te voeren, zelf te improviseren en uit bestaand dansmateriaal en improvisaties een choreografie samen te stellen en deze samen met hun groep te presenteren. Ook leren de leerkrachten de danspresentaties uit elke groep samen te voegen tot een gezamenlijke schoolvoorstelling ter afsluiting van het totale project. Tot slot doen zij een evaluatie en implementeren zij een dansproject in het curriculum of in de eigen voorstelling, gekoppeld aan kerndoelen en leerlijnen.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Introdans
Vijfzinnenstraat 82
6811 LN Arnhem
Postbus 73
6800 AB Arnhem

Contact
Annemieke Vervoort
Adriaan Luteijn
026 351 21 11
Annemieke.vervoort@introdans.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan op
Deze leerlijn is ook geschikt voor het speciaal onderwijs.

Informatie leerlijn

School
Kingschool – Denekamp
Magda Nijmeijer (directie)
directie@kingschool.nl
0541 35 17 43

Deskundigheidsbevordering
Het fundament van deze leerlijn is het bevorderen van de kennis en vaardigheden van leerkrachten om in de klas invulling te geven aan het leergebied Kunstzinnige oriëntatie. Dans staat hierbij centraal. Overleg tussen Introdans en de school vooraf over hun (leer)doelen en de gewenste invulling is essentieel. Introdans maakt na overleg met de school een mogelijke opzet van deze leerlijn.

Deskundigheidsbevordering bestaat uit:

- Een Introductiedag bij Introdans in Arnhem voor de leerkrachten met kijkje achter de schermen, informatie, uitleg en introductie les.
- Een 'handleiding' dans in de klas: Na afloop van het traject hebben leerkrachten toegespitst per groep tools (van inspiratiebron tot didactisch) om zelfstandig (of met minimale begeleiding) met hun leerlingen dans te ervaren, korte danscombinaties te maken, te improviseren, hieruit een korte choreografie te creëren en deze te presenteren en op te nemen in hun leerlijn.
- Een lessenreeks van 4 lessen per groep voor de leerkrachten samen met de leerlingen (gezamenlijke ervaring van leerkrachten en leerlingen).
- Een dansante kick-off voor de hele school: een gezamenlijke dansactiviteit met alle leerlingen en docententeam.
- 8 Klassikale danspresentaties, één grote dansvoorstelling.
- Evaluatiedossier met do's and don'ts voor de verdere ontwikkeling en verfijning van dit project (op maat toepasbaar per school).

Film
Bekijk de film over deze leerlijn.

Hoofdstuk 3

Drama

Experimenteren en loslaten.

Leerlijn

Klassespel

‘Klassespel’ is een digitale dramaleerlijn voor alle groepen van het primair onderwijs.

In de gehele doorlopende leerlijn drama ligt de focus op vier basisvoorwaarden voor het maken en uitvoeren van theater:

1. (Spel)plezier
2. (Spel)concentratie
3. (Spel)durf / durf
4. Vertrouwen in de medespeler(s)

In de uitvoering van het leerplan ligt de nadruk op oefeningen waarbij de volgende punten belangrijk zijn:

1. Samenwerking
2. Kijken en luisteren naar elkaar
3. Positieve feedback geven (evalueren van de medespeler)
4. Opbouwende kritiek geven (evalueren van de medespeler)

Voor elk leerjaar zijn er 5 dramalessen ontwikkeld. Elk van de 5 dramalessen bestaat uit 3 verschillende dramaopdrachten: een energizer of concentratieopdracht, een verdiepende opdracht en een eindopdracht waar vaak zelf aan een scene gewerkt kan worden. Een dramales duurt ongeveer 30 tot 45 minuten en is uit te voeren in het klaslokaal.

De dramaopdrachten zijn ook los van elkaar te gebruiken. Zo zijn er opdrachten die eenvoudig te gebruiken zijn bij een ander vak waardoor het werken met drama geen extra tijd hoeft te kosten; denk hierbij aan bijvoorbeeld taal- of geschiedenisles. Ook zijn er opdrachten die bijdragen aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden of opdrachten waarvan het resultaat geschikt is om te presenteren aan publiek. De lessen zijn te bekijken op het digibord in de klas.

De opdrachten zijn kort en bondig beschreven en de kleurrijke en speelse uitstraling nodigt zowel leerkrachten als leerlingen uit om er mee aan de slag te gaan. De opdrachten in Klassespel zijn gekoppeld aan de kerndoelen binnen het primair onderwijs.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Het Theaterschip, Deventer

Samenwerking
- Marieke Hagemans (coaching)
- Cultuurcommissies van de scholen

Contact
Erik-Jan Post
0570 54 77 37
info@theaterschip.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Overijssel

Sluit aan op
Kerndoel 54:
De leerlingen leren beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

Kerndoel 55:
De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

Kerndoel 56:
De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Voorbeeldlessen
http://klassespel.nl

Informatie leerlijn

School
- Klim-Op, Rijssen
- De Regenboogschool, Holten
- De Windroos, Oldenzaal

Deskundigheidsbevordering
Theaterlessen geven aan basisscholieren is geen vanzelfsprekendheid. De aandachtspunten zullen voor de leerkracht enerzijds bekend, anderzijds onbekend zijn. De leerlijn start met de basisvoorwaarden voor het geven van theaterlessen. Daarna worden aandachtspunten voor het geven van het vak drama gericht behandeld. De basisvoorwaarden voor het geven van het vak drama zijn plezier, vertrouwen, durf en concentratie.

Het uitgangspunt is om de speler vertrouwen te bieden in de leersituatie en plezier te laten ervaren tijdens de lessen en het spelen. Daarnaast is er aandacht voor het nemen van eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid en het leren door te ontdekken, te verbreden en waar mogelijk te verdiepen.

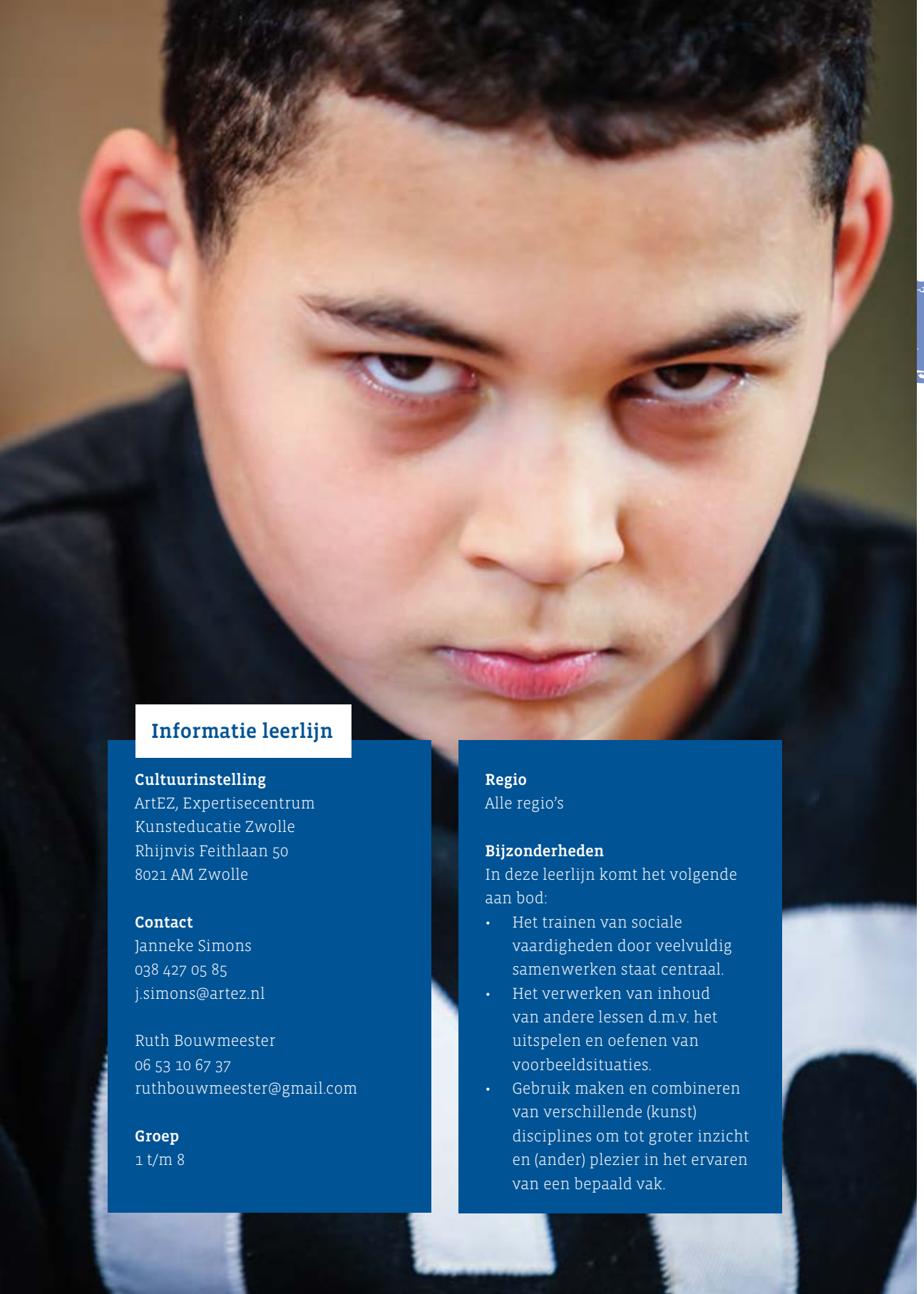

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
ArtEZ, Expertisecentrum
Kunsteducatie Zwolle
Rhijnvis Feithlaan 50
8021 AM Zwolle

Contact
Janneke Simons
038 427 05 85
j.simons@artez.nl

Ruth Bouwmeester
06 53 10 67 37
ruthbouwmeester@gmail.com

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Bijzonderheden
In deze leerlijn komt het volgende aan bod:

- Het trainen van sociale vaardigheden door veelvuldig samenwerken staat centraal.
- Het verwerken van inhoud van andere lessen d.m.v. het uitspelen en oefenen van voorbeeldsituaties.
- Gebruik maken en combineren van verschillende (kunst) disciplines om tot groter inzicht en (ander) plezier in het ervaren van een bepaald vak.

Leerlijn

Bouwen aan drama

Bouwen aan Drama sluit aan bij de ontwikkeling, het niveau en de leeftijd van de individuele leerling, en legt koppelingen met de andere kunstdisciplines.

De leerlijn is gericht op het trainen van de leerkrachten en het team. De deelnemende leerkrachten doen een deskundigheidsbevorderings- traject om te werken aan hun waarnemingsvermogen en begeleidingsvaardigheden, wat moet leiden tot een verbeterde invulling van de kerndoelen Kunstzinnige oriëntatie, met name drama.

De kunst van het kijken en van het vragen stellen zijn actief onderdeel van de training met als doel het bewegen, de taal, het spreken in de context van interactie, improvisatie en het spelen op juiste waarde te kunnen inzetten.
Na een brede start met alle leerkrachten, waarin de grote kaders worden onderzocht gaan we verdiepend aan het werk in onder-, midden- en bovenbouw.

Hierbij wordt rekening gehouden met de ontwikkelingsniveaus van de kinderen, van kinderspel tot toneelspel.
Daarna komen voorbereide lessituaties tot uitvoering in de klas, die als 'learning on the job' materiaal voor reflectie en bijsturing dienen.

Informatie leerlijn

School
De Wegwijzer, Nieuwleusen
Willem Cornelisse
dewegwijzer@vcpon.nl
038 477 22 68

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten worden getraind in de volgende vaardigheden:

- Didactische vaardigheden om actief en handelend de spelvaardigheden van hun leerlingen zowel op verbeelding als vormgevingsgebied op niveau te krijgen.
- Visie ontwikkeling op het belang van dramatische vorming voor het kind in een samenhangend kader van kunst en cultuur.
- Het scheppen van een vertrouwelijke en veilige sfeer, zodat in een open contact eventuele faalangst wordt terug gebracht.
- Het bieden van structuur in de vrijheid van het spel, nuances kunnen ontdekken en deze bewust inzetten.

Leerlijn

Stap uit je lijst

‘Stap uit je Lijst’ is een leerlijn voor het basisonderwijs over theater met een vleugje beeldende kunst.

Door de leerjaren heen leren de kinderen de basisbeginselen van drama. Emoties, toneelscènes spelen, film, poppenspel, gebruik van muzieksoorten en verhalen maken; alles komt voorbij. Inspiratie wordt geput uit meerdere kunstdisciplines.
De lijn is geschikt voor scholen die ruimte bieden voor kunst en cultuur en een team dat open staat voor drama in de klas.

In Stap uit je Lijst vind je:

- Per leerjaar een serie van drie lessen.
- Docentenhandleiding met instructies voor het geven van de les.
- Powerpoints, afbeeldingen en andere bijlagen.

“Hoe kunst en onderwijs elkaar versterken.”

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Tetem & Rijksmuseum Twenthe

Samenwerking
De Theatermakerij

Contact
Doremiek Lamain
053 230 87 91
doremiek@roombeekcultuurpark.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio’s

Bijzonderheden
Verschillende lessen uit Stap uit je Lijst kunnen goed worden gecombineerd met een bezoek aan het Rijksmuseum Twenthe. Schilderijen die worden gebruikt in de leerlijn zijn daar in het echt te bewonderen! Meer informatie vind je op www.rijksmuseumtwenthe.nl.

Informatie leerlijn

Deskundigheidsbevordering
Voor het team is er een coaching on the job traject dat bestaat uit een voorbeeld- en een feedbackles. Rondom deze lessen vindt er intensief contact plaats met de leerkracht om de bezoeken zo goed mogelijk af te stemmen en tot een leuke leerervaring te brengen. Dit traject is goed toegankelijk voor docenten zonder drama-ervaring.

Leerlijn

School vol theater

The Young Ones is een cultureel broeinest dat theater gebruikt als communicatiemiddel over de maatschappij waarin we leven.

Zij voorziet in een continue voeding van persoonlijke ontwikkeling en leergierigheid van (talentvolle) jonge mensen, vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur bijdraagt aan het ontdekken van eigen mogelijkheden, de wereld en hoe zij zich daartoe willen verhouden.
The Young Ones ontwikkelt theaterprojecten, voorstellingen, workshops en educatieve programma's voor talentvolle (amateur) spelers, leerlingen en docenten van primair-, voortgezet-, speciaal, middelbaar en hoger beroepsonderwijs.

Theater Young Ones heeft voor verschillende scholen in Overijssel theaterprogramma's ontwikkeld.
De programma's zijn op maat gemaakt en geschreven voor basisschooldocenten.

De theaterlessen zijn opgebouwd uit gevarieerde spelopdrachten, muziek (op CD), links naar filmpjes die op het digibord te bekijken zijn, en tips en aanwijzingen voor de leerkracht.

Het volgende is beschikbaar:

1. Jaarprogramma theater
Leerlijn van 20 dramalessen van 1 uur voor elke groep (totaal 147 lessen voor de hele school).

Dramadoelen die centraal staan:
- zelfbeeld
- durven om op de voorgrond te staan
- samenwerken en samen spelen
- contact met elkaar maken

2. Halfjaarprogramma theater
Leerlijn bestaande uit 10 dramalessen per dubbelgroep met daarin een aantal presentatiemogelijkheden (totaal 40 lessen voor de hele school).

Dramadoelen die centraal staan:
- jezelf beter leren presenteren
- zelfbeeld (wie ben ik en hoe sta ik in de wereld)
- creatief bezig zijn met taal
- uitbreiden woordenschat, leren communiceren
- op een andere manier aanspraak maken op kwaliteiten en talenten
- reflectie op eigen werk en dat van een ander

3. Korte leerlijn theater gebaseerd op de methode Leefstijl
Korte leerlijn van 6 lessen per groep, die aansluit op het programma Leefstijl, sociaal-emotionele ontwikkeling (totaal 48 lessen voor de hele school). In de lessen wordt toegewerkt naar kleine presentaties voor andere groepen, ouders, presentatieavonden, etc.

Dramadoelen die centraal staan:
- durven om op de voorgrond te staan
- jezelf beter leren presenteren
- zelfbeeld (wie ben ik en hoe sta ik in de wereld)
- samenwerken en samen spelen
- op een andere manier aanspraak maken op talent en kwaliteiten

4. Leerlijn Meervoudige Intelligente (MI)
Onderbouw: 10 dramalessen per dubbelgroep, gebaseerd op thema's die vaak in de onderbouw worden aangeboden, zoals de seizoenen, spookjes, circus, familie, etc.

Bovenbouw: 7 dramalessen per dubbelgroep die aansluiten op de geschiedenislessen, gebaseerd op Meervoudige Intelligentie, waarbij de leerlingen zelfstandig met het aangeboden materiaal aan de slag gaan.

Dramadoelen die centraal staan:
- durven om op de voorgrond te staan
- op een andere manier aanspraak maken op talent en kwaliteiten
- zelfbeeld
- wereldbeeld

Vervolg

School vol theater

Informatie leerlijn

School
KBS Esmoreit, Luttenberg
0572 30 16 23

PCB de Marliaantjes,
Hellendoorn
0548 68 12 70
e.vanderschee-roest@sco-t.nl

Deskundigheidsbevordering
Voor docenten zijn er twee handleidingen beschikbaar:

1. Docentenhandleiding:
Een dramales geven (groep 1 t/m 8)
Een beknopte en heldere handleiding voor leerkrachten basisonderwijs die zelf theaterlessen willen ontwikkelen en uitvoeren.

De volgende punten komen aan de orde:

- Doelen van drama: over spel- en persoonsvormende doelen die passen bij de verschillende ontwikkelingsfasen waarin kinderen zich bevinden.
- Inhoud van een dramales: over de keuze van - en de zoektocht naar spelopdrachten die aansluiten op dramadoelen.
- Opbouw van een dramales: over inhoud en belang van een inleiding, warming-up, kern en afsluiting van de les.
- De belangrijkste Do's & Don'ts op een rijtje.

2. Docentenhandleiding: Een presentatie maken (vanaf groep 5)
Wanneer kinderen een onderwerp (bijvoorbeeld vanuit de zaakvakken) op een kunstzinnige manier presenteren, krijgen ze de kans de lesstof vanuit een ander oogpunt te bekijken of te beleven. Bovendien wordt daardoor een ander beroep op hun talenten gedaan en zal de lesstof beter beklijven. De handleiding 'Presentatie maken' is een aanvulling op het theatereducatieprogramma 'School vol theater', maar is ook los daarvan te gebruiken. Het materiaal helpt de leerkracht stapsgewijs (in 3 lessen) tot een presentatie te komen over een thema dat in de klas wordt behandeld.

Film
Bekijk de film over deze leerlijn.

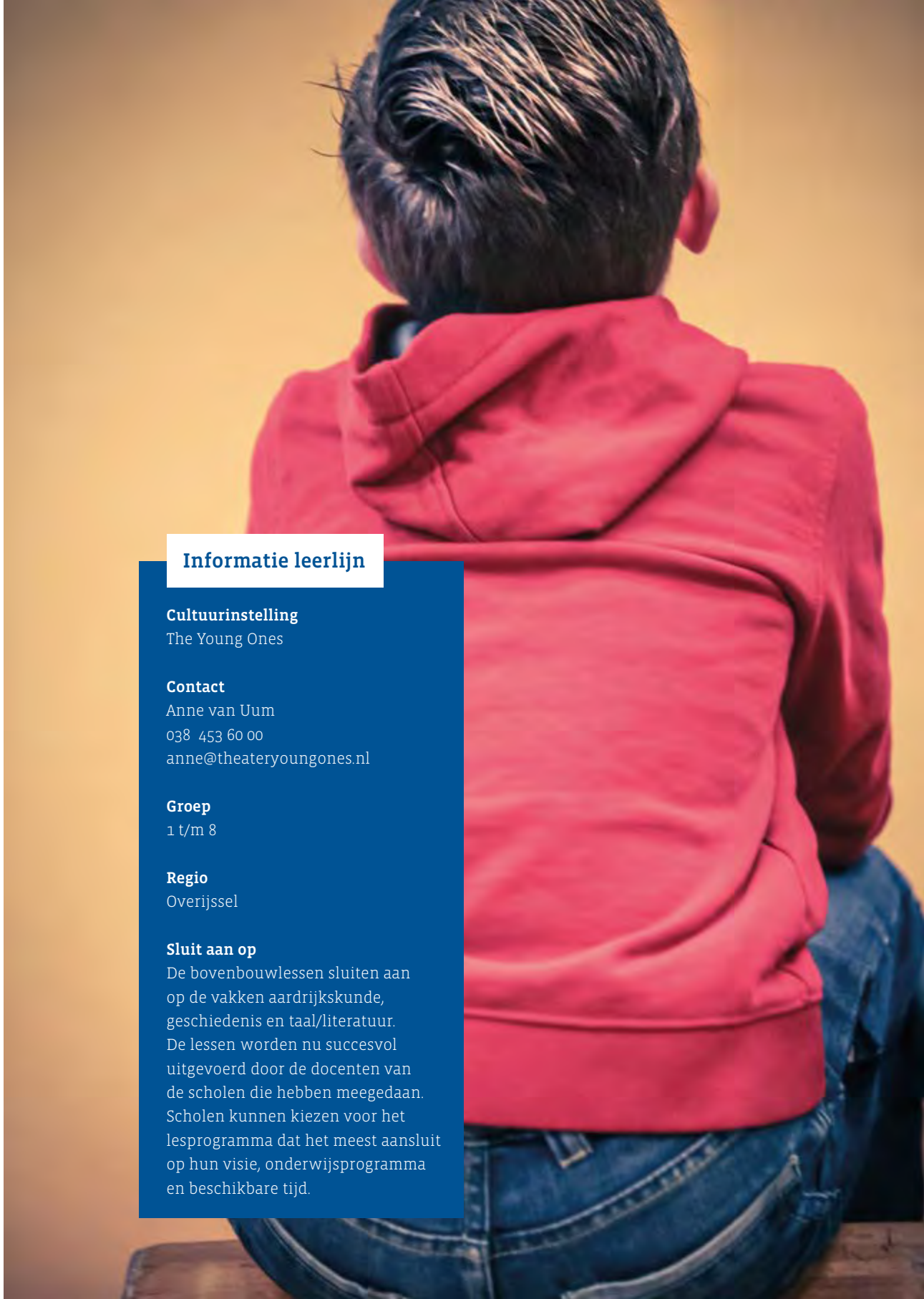

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
The Young Ones

Contact
Anne van Uum
038 453 60 00
anne@theateryoungones.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Overijssel

Sluit aan op
De bovenbouwlessen sluiten aan op de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en taal/literatuur. De lessen worden nu succesvol uitgevoerd door de docenten van de scholen die hebben meegedaan. Scholen kunnen kiezen voor het lesprogramma dat het meest aansluit op hun visie, onderwijsprogramma en beschikbare tijd.

Informatie leerlijn

School
Immanuelschool, Wierden
Marjolijn Stiggelbout-Vos
0546 57 24 78
marjolijn_vos@hotmail.com

Deskundigheidsbevordering
De deskundigheidsbevordering bestaat uit coaching on the job. Leerkrachten krijgen individueel begeleiding door een theaterdocent van Theater Sonnevanck.
Zo kan de leerkracht werken aan een persoonlijke leervraag. De theaterdocent neemt de leerkracht mee in het creatieve proces en werkt hierbij vakoverstijgend, bijvoorbeeld met theater, sociale vaardigheden en taal (gemiddeld 6 uur per leerkracht). Het is mogelijk om met het gehele team verdiepende workshops over het creatief proces te volgen. Hierin krijgen leerkrachten handvatten over theater. Hoe maak je zelf theater met je leerlingen en hoe kun je een professionele voorstelling als inspiratiebron gebruiken (2 tot 8 uur, afhankelijk van het aantal afgenomen workshops)?

"Verplicht spieken!"

Leerlijn

Theater maken in de Klas

(thematisch werken)

Het doel van deze leerlijn is dat leerkrachten samen met hun leerlingen in de klas werken aan een presentatie waarin door verschillende vormen van podiumkunst zowel de talenten van de leerlingen als die van de leerkracht worden benut.

Hierbij werken de leerkrachten en leerlingen aan de theatrale vaardigheden binnen de presentatie. De leerlijn bestaat uit lessen die de leerkracht zelf geeft en deskundigheidsbevordering die een vakexpert geeft. Zowel de leerlingen als de leerkrachten doorlopen daarbij de 4 fases van het creatieve proces.

De lessen in de leerlijn *Theater maken in de klas – Thematisch* bevat werkvormen uit verschillende kunstvormen waarmee leerkrachten met hun klas presentaties kunnen maken. De leerling krijgt duidelijke instructies van de leerkracht waarmee zij hun eigen creatief proces in kunnen vullen. Per werkvorm wordt aangegeven of deze geschikt is voor onder-, midden-, of bovenbouw.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Theater Sonnevanck

Contact
Nadieh Graumans-Tigchelaar
053 431 54 00
educatie@sonnevanck.nl

Groep
Kan voor elke groep geschikt gemaakt worden.

Regio
Overijssel

Bijzonderheden
Zeer geschikt om te gebruiken wanneer leerkrachten maandsluitingen, weeksluitingen of presentaties met leerlingen willen maken, maar handelingsverlegen zijn. Voor leerlingen in te zetten om presentatie-ervaring op te doen en voorbereiding op het spelen van een musical.

Hoofdstuk 4

Erfgoed

Kinderen willen beleven, maken en ervaren.

Leerlijn

Levensbeschouwelijke kunst

Een leerlijn levensbeschouwing met een sterke inbedding in en koppeling naar de dagelijkse leefwereld van kinderen door de verbinding met Erfgoed in Kampen en beeldende kunstbeschouwing.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Quintus

Contact
Mariëlle van Zanten
038 337 12 00
m.vanzanten@quintuskampen.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Kop van Overijssel

Sluit aan op
Levensbeschouwing

Informatie leerlijn

School
Openbaar Onderwijs, Kampen
Rudi Meulenbroek
038 333 22 43

Openbare Jenaplanschool Scala, Kampen
Monique Thissen
038 331 63 08

OBS Het Meerrijk, Kampen
Dhr. A. Veerman
038 333 20 85

O.D.S. Engelenberg, Kampen
Dhr. E. Mulder
038 333 33 66

O.B.S. Wonderwijs, IJsselmuiden
Dhr. E. Mulder
038 331 78 13

Dirk van Dijkschool, Kampen
Dhr. J.G. Wibbens
038 331 62 08

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten krijgen ondersteuning zodat zij zelf in staat zijn tot het geven van beeldende lessen en aanvullende activiteiten binnen de leerlijn levensbeschouwing.

Leerlijn

Oorlog dichtbij huis

Om het onderwerp erfgoed en het thema Tweede Wereldoorlog dichter bij de belevingswereld van de leerlingen te brengen, is er een doorgaande leerlijn erfgoed voor de groepen 5 t/m 8 gemaakt.

De leerlingen ervaren en beleven de lesinhoud door thematisch te werken met diverse disciplines binnen Kunstzinnige oriëntatie. Verschillende lessen opgebouwd vanuit het procesgerichte werken.

"Erfgoed is ons culturele kapitaal."

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Samenwerking
Roombeek Cultuurpark heeft in nauwe samenwerking met Bibliotheek Ommen en het Streekmuseum Ommen lesmodulen ontwikkeld.

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
Marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
5 t/m 8

Regio
Ommen

Bijzonderheden
Binnen de ontwikkelde modulen wordt uitgebreid gewerkt aan kerndoel 54 en 55.

Informatie leerlijn

School
C.B.S. de Kardoen, Ommen
0529 45 16 05
info@de-kardoen.nl

Deskundigheidsbevordering
Wat is procesgericht werken?
Hoe kun je hiermee het onderwerp oorlog dichter bij de leefwereld van de kinderen brengen? Welke mogelijkheden bieden erfgoedlessen tot een creatieve verwerking?
Hoe daag je kinderen uit te reflecteren op verleden, heden en toekomst? Het team bekijkt en bespreekt het toepassen van procesgericht werken binnen erfgoedlessen en voorbeelden van creatieve verwerkingen.
Ook onderzoekt het team een aantal reflectievormen en technieken en maakt kennis met de lesmodulen en de lesstructuur.
Tijdsduur training: 2 uur.

De eerste les wordt verzorgd door een Roombeek Cultuurpark-docent in het bijzijn van de groepsleerkracht. Deze les wordt aansluitend aan de les doorgesproken. De tweede les zijn de rollen omgedraaid en verzorgt de groepsleerkracht de les in het bijzijn van de RCE-docent. Ook hier worden de ervaringen aansluitend besproken.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Historisch Museum Vriezenveen

Samenwerking
Ondersteuning ontwikkeling lessen:
Kirsten Bos, historica.
www.kirstenbos.nl

Contact
Henriëtte Abbink
0546 56 34 76
educatie@oudvriezenveen.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Twente

Informatie leerlijn

School
CBS De Regenboog
Gert Kuipers (directie)
0546 56 73 90

"Het is erg lastig om jonge kinderen te interesseren voor erfgoed, hoe breng je ze de liefde voor geschiedenis bij? Hoe sluit je aan bij hun belevingswereld?" (Gert Kuipers, directeur de Regenboog).

Leerlijn

Vriezenveen door de tijd

In de gemeente Twenterand ligt het dorp Vriezenveen. De kinderen daar deden regelmatig activiteiten of projecten in of met het Historisch Museum Vriezenveen. De interesse en aandacht voor cultureel erfgoed was er dus altijd, maar om de maatschappelijke betekenis en de samenwerking tussen onderwijs en het Historisch Museum Vriezenveen nog meer waarde te geven was verdere ontwikkeling nodig.

De Regenboog ontwikkelde de leerlijn samen met het museum omdat het de visie van de school is dat leerlingen die hun school verlaten blijk moeten kunnen geven van inzicht in eigen talenten. Leerlingen moeten weten wat ze kunnen en intrinsiek gemotiveerd zijn om dit in te zetten en verantwoordelijkheid te nemen.

"De leerlijn Cultureel Erfgoed die sociaal-culturele en economische geschiedenis en kenmerken van de eigen leefomgeving naar de belevingswereld van de kinderen brengt, draagt daar overtuigend aan bij." (Gert Kuipers, directeur de Regenboog).

De leerlijn heeft als doel: Bijdragen aan zelfvertrouwen, inzicht in eigen leefomgeving, identiteit en eigen talenten.

De leerlingen van groep 1 helpen een museummedewerker die zijn koffer kwijtgeraakt is, en ontdekken wat de functie van een museum is. De leerlingen van groep 2, 3 en 4 maken kennis met het textielverleden van Vriezenveen: de kleuters leren over het weven van stoffen, groep 3 doet onderzoek naar kleding van vroeger en groep 4 verdiept zich in de textielfabrieken die vroeger in Vriezenveen stonden. Groep 5 en groep 6 leert meer over het dagelijks leven van vroeger in het project Jans en Da terwijl groep 7 en 8 in de spannende geschiedenis van de Ruslui duiken.

Meer informatie
www.museumvriezenveen.nl/vriezenvee-door-de-tijd

Aanmelden
www.museumvriezenveen.nl/aanmelden-lesprogrammas

Leerlijn

Op Ontdekkingsreis door..

Voor leerlingen van de groepen 5 tot en met 8 ontwikkelde Het Oversticht een lespakket dat een voorbeeld is van omgevingsbewust (lokaal) onderwijs.

Bij alle lessen staan de ontwikkelingen in een bepaalde periode centraal. De leerlingen gaan bij elke les als onderzoeker hun eigen omgeving verkennen. De ene keer doen ze dat als archeoloog, dan weer als cartograaf, historicus of bioloog. De lessen zijn vakoverstijgend en vormen een doorlopende leerlijn. De lesstof is lesvervangend en met de planning is rekening gehouden met de seizoenen.

De leerlijn kan op maat gemaakt worden voor verschillende plekken. De Krim, Kloosterhaar, Haarle en Ommerschans hebben al een eigen Op ontdekkingstocht door.. leerlijn.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Het Oversticht

Contact
Maartje van Hellemondt
038 421 32 57
mvanhellemondt@oversticht.nl

Deskundigheidsbevordering
Voor dit lespakket is geen aparte deskundigheidsbevordering van docenten nodig. Docenten kunnen putten uit eigen kennis van de omgeving of worden ondersteund door lokale kennis van culturele instellingen zoals streekmusea. Daarnaast biedt het lespakket achtergrondinformatie over de streek die docenten tot zich kunnen nemen.

Vervolg

Op Ontdekkingsreis door..

De Krim

Deze leerlijn bestaat uit een lespakket met een vakoverstijgende en doorgaande leerlijn Erfgoed (groep 5 tot en met 8), waarbij één onderdeel van de plaatselijke geschiedenis, de Vloeivelden in De Krim, het uitgangspunt is.

Het onderwijsprogramma is ontwikkeld door de scholen en culturele samenwerkingspartners voor een specifiek gebied, maar is toepasbaar voor alle scholen in de gemeente Hardenberg. De opzet van het lespakket heeft daarnaast ook een grotere dekking, het kan in principe toepasbaar zijn in heel Nederland.

Informatie leerlijn

School
OBS De KlimOp, De Krim
Monique Dikken
directie@obsklimopschool.nl
0524 57 16 79

CBS De Bron, De Krim
Bert Slot
directie@obsklimopschool.nl
06 31 93 84 09

Informatie leerlijn

Samenwerking
- Vrienden van de vloeivelden
- Museum Gramsbergen
- Loveland film & photography
- Katholieke Pabo Zwolle

Groep
5 t/m 8

Regio
Overijssel en verder

Sluit aan op
De leerlijn heeft een natuurlijke verbinding met vakken als geschiedenis (gebouwd erfgoed, archeologisch erfgoed), biologie (flora en fauna), aardrijkskunde (landschap), techniek, rekenen en taal, waardoor het veel potentie heeft voor een vakoverstijgende doorlopende leerlijn Erfgoed. Hierbij wordt de methode Horen, Zien en Doen gebruikt, die in drie stappen e leerlingen op onderzoek laat gaan. Binnen het onderwijsprogramma wordt aangesloten op de richtlijnen van de SLO; talentenontwikkeling, zelfredzaamheid, reflectie en competentieontwikkeling van de leerlingen zijn daarbij van belang.

Voorbeeldlessen
www.hetoversticht.nl

Film
Bekijk de film over deze leerlijn.

"Lokale verbinding"

Kloosterhaar

In deze leerlijn onderzoeken de leerlingen als onderzoeker hun eigen gebied van Kloosterhaar en omgeving. De ene keer doen ze dat als archeoloog, dan weer als cartograaf of als historicus.

Aan bod komt onder andere het ontstaan van het dorp, de Engebertsdijkvenen, de werkkampen van Balderhaar, hun eigen familiegeschiedenis en het klooster van Sibculo. Alle onderwerpen worden in een logische lijn gecombineerd en vertellen samen de ontwikkeling van het gebied.

Net als bij de andere dorpen bestaat deze leerlijn uit een lespakket met een vakoverstijgende doorgaande leerlijn erfgoed. De plaatselijke geschiedenis is het uitgangspunt. De lessen zijn een afwisseling van binnen- en buitenlessen. Het onderwijsprogramma is ontwikkeld door de scholen en culturele samenwerkingspartners voor een specifiek gebied, maar is toepasbaar voor alle scholen in de gemeente Hardenberg.

Informatie leerlijn

School
OBS Cantecleer
Sandra Klok
directie@cantecleerkloosterhaar.

Informatie leerlijn

Samenwerking
- Dorpsarchief kloosterhaar
- Stichting klooster Sibculo
- Staatsbosbeheer
- Katholieke Pabo Zwolle (KPZ)

Groep
5 t/m 8

Regio
Overijssel en verder

Sluit aan op
Kijk op pagina 64 bij De Krim.

Vervolg

Op Ontdekkingsreis door..

Haarle

Hoe is Haarle ontstaan? Was het vroeger hetzelfde als nu? Hoe is het dorp veranderd en hoe komt dat?

Vragen waarmee de leerlingen zelf als onderzoeker aan de slag gaan in deze leerlijn. De Sprengenberg hebben de leerlingen allemaal al een keer gezien, maar weten ze ook wie daar vroeger woonde? En hoe de Sallandse Heuvelrug is ontstaan?

De lesstof is lesvervangend en met de planning is rekening gehouden met de seizoenen.

Ook dit is een lespakket met een vakoverstijgende en doorgaande leerlijn Erfgoed (groep 5 tot en met 8), waarbij de plaatselijke geschiedenis het uitgangspunt is. De lessen zijn volgens een chronologische lijn met elkaar verbonden en worden in de bovenbouwlessen verdiept. Op deze manier wordt de leerlingen en zo compleet mogelijk verhaal geboden.

Informatie leerlijn

School
Basisschool Op Weg, Haarle
mevr A. Ligtenberg (directie)
directie@opweghaarle.nl

Informatie leerlijn

Samenwerking
- Stichting Marke Haarle
- IVN
- Katholieke Pabo Zwolle (KPZ)

Groep
5 t/m 8

Regio
Overijssel en verder

Sluit aan op
Kijk op pagina 64 bij De Krim.

Ommerschans

De Ommerschans heeft een hele boeiende en unieke geschiedenis. In dit lespakket onderzoeken de leerlingen zelf de drie belangrijkste fasen van dit gebied: verdedigingsschans, bedelaarskolonie en heropvoedingsgesticht. En dat allemaal op één plek!

Door lessen op school en ter plaatse af te wisselen worden de overblijfselen van elke periode voor de leerlingen zichtbaar en krijgen ze een verhaal. De lessen vormen een doorlopende leerlijn met een logisch verhaal, die voor alle scholen in het gebied rond de Ommerschans uitgevoerd kunnen worden.

Ook deze leerlijn bestaat uit een lespakket met een doorgaande leerlijn Erfgoed (groep 5 tot en met 8), waarbij de plaatselijke geschiedenis van de Ommerschans het uitgangspunt is. Het sluit daardoor aan op het omgevingsbewuste onderwijs. Het onderwijsprogramma is ontwikkeld door de scholen van de culturele commissie Avereest en culturele samenwerkingspartners voor een specifiek gebied, maar is toepasbaar voor elk dorp, wijk, stad of gebied.

Informatie leerlijn

Samenwerking
- Stichting Ommerschans
- Loveland film & photography
- Katholieke Pabo Zwolle (KPZ)

Groep
5 t/m 8

Regio
Overijssel en verder

Sluit aan op
Kijk op pagina 64 bij De Krim.

Informatie leerlijn

School
CNS Balkbrug
Ben Warmink (directie)
0523 65 64 78
info@cnsbalkbrug.nl

OBS Prinses Margriet
Mieke Timmer (directie)
0523 65 63 79
directie@prinses-margriet.nl

CBS De Ark
Jan Willem van Ringelestijn (directie)
0523 61 53 53
info@dearkdedemsvaart.nl

KBS De Langewieke
Jan Lammers (directie)
0523 61 33 09

PCBS Groen van Prinsterer
(voor daltononderwijs)
Margreet Illiohan (directie)
0523 61 28 81
info@degroendedemsvaart.nl

CBS De Regenboog
Erik van Faassen (directie)
0523 61 37 28
info@deregenboogdedemsvaart.nl

OBS Oud Avereest
Jo Selhorst (directie)
0523 65 62 50

O.B.S. 't Kompas
Jo Selhorst (directie)
directie@kompaszie.nl
0523 61 32 86

CNS Ommerkanaal
Jan Limbeck (directie)

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Het Oversticht

Samenwerking
- Museumboerderij Den Hof: www.museumdenhof.pe2bz.nl
- Historische Vereniging Hardenberg: www.historiekamer.nl
- Katholieke Pabo Zwolle (KPZ)

Contact
Maartje van Hellemondt
038 421 32 57
mvanhellemondt@oversticht.nl

Groep
5 t/m 8

Regio
Overijssel en verder

Sluit aan op
Kijk op pagina 64 bij De Krim.

Leerlijn

Cultureel erfgoed in Bergentheim

Voor leerlingen van de groepen 5 tot en met 8 ontwikkelde Het Oversticht een lespakket dat een voorbeeld is van omgevingsbewust (lokaal) onderwijs. Bij alle lessen staan de ontwikkelingen in het dorp Bergentheim in een bepaalde periode centraal.

De leerlingen verkennen bij elke les als onderzoeker hun eigen omgeving. De ene keer doen ze dat als archeoloog, dan weer als cartograaf, historicus of bioloog. De lessen zijn afwisselend in school en buiten. Er is contact gezocht met Museumboerderij Den Hof, waar de leerlingen terecht kunnen voor oude voorwerpen. De lessen zijn vakoverstijgend en vormen een doorlopende leerlijn. De lesstof is lesvervangend en met de planning is rekening gehouden met de seizoenen.

Een lespakket met een vakoverstijgende en doorgaande leerlijn Erfgoed (groep 5 tot en met 8), waarbij de plaatselijke geschiedenis van Bergentheim het uitgangspunt is. Het onderwijsprogramma is ontwikkeld door de scholen en culturele samenwerkingspartners voor een specifiek gebied, maar is toepasbaar voor alle scholen in de gemeente Hardenberg.

Informatie leerlijn

School
Koningsbergerschool, Bergentheim
Hans Gort (directie)
h.gort@koningsbergerschool.nl

Casper Diemerschool, Bergentheim
Ayold Buit (directie)
a.buit@vgpodeoosthoek.nl

Deskundigheidsbevordering
Voor dit lespakket is geen aparte deskundigheidsbevordering van docenten nodig. Docenten kunnen putten uit eigen kennis van de omgeving of worden ondersteund door lokale kennis van culturele instellingen zoals streekmusea. Daarnaast biedt het lespakket achtergrondinformatie over de streek die docenten tot zich kunnen nemen.daag je kinderen uit te reflecteren op verleden, heden en toekomst? Het team -bekijkt en bespreekt het toepassen van procesgericht.

Leerlijn

Erfgoed in Slagharen

De leerlingen ontdekken op een onderzoekende manier het verhaal van Slagharen. De lessen vormen samen een echt maatwerkpakket gericht op de geschiedenis van Slagharen.

Het mooie is dat deze lessen worden ingebouwd in het bestaande lesprogramma. In welke groep van de bovenbouw een kind ook zit, ieder jaar komt het onderwerp een keer voorbij. Daardoor weten leerlingen aan het einde van de basisschool op hoofdlijnen wat de geschiedenis van hun eigen omgeving is. In Slagharen komen onder andere de geschiedenis van het veen, het ponypark, het klooster, de katholieke geschiedenis en archeologie komen aan bod.

Een lespakket met een vakoverstijgende en doorgaande leerlijn Erfgoed (groep 1 tot en met 8), waarbij de plaatselijke geschiedenis, de collectie van het Oale Meestershuus, het uitgangspunt is. Door het gebruik van thema's worden de onderwerpen door de jaren heen uitgebreid en verdiept waardoor het verhaal van Slagharen voor de leerlingen overzichtelijk en begrijpelijk wordt.

Voorzitter Jan Bruins van het Oale Meestershuus in Slagharen neemt met zijn museum deel aan het cultuureducatieproject: "Het is een prachtig project geworden, rustend op vier peilers: archeologie, cartografie, genealogie en het vertellen van verhalen."

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Het Oversticht

Samenwerking
- Museum Oale Meestershuus
- Katholieke Pabo Zwolle

Contact
Maartje van Hellemondt
038 421 32 57
mvanhellemondt@oversticht.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Overijssel

Bijzonderheden
De leerlijn is vakoverstijgend (biologie, aardrijkskunde, geschiedenis) én doorgaand, en daarmee tevens lesstofvervangend. Het lespakket is omgevingsgericht, wat betekent dat de inhoud gebaseerd is op de cultuur in de eigen omgeving. Er is een heldere structuur bedacht waarbij de historie van de omgeving en de lesmethode centraal staan. Over de didactische opzet heeft de Katholieke Pabo Zwolle (KPZ) geadviseerd.

Informatie leerlijn

School
KBS De Kwinkslag
Ingrid Heins (directie)
info@kbsdekwinkslag.nl

De Vonder Slagharen
Barbara Schram (directie)
bschram@sbodevonder.nl

De Regenboogschool Slagharen
Monique Dikken (directie)
directie@regenboogslagharen.nl

Kinderopvang Kids en Joy Slagharen
Wendy Schlepers
Kids-en-joy@hotmail.com

Kinderopvang Welluswijs Slagharen
Fera Harssevoort
F.harsevoort@prokind.nl

Deskundigheidsbevordering
Voor dit lespakket is geen aparte deskundigheidsbevordering van docenten nodig. Docenten kunnen putten uit eigen kennis van de omgeving of worden ondersteund door lokale kennis van culturele instellingen zoals streekmusea. Daarnaast biedt het lespakket achtergrondinformatie over de streek die docenten tot zich kunnen nemen.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Het Oversticht

Samenwerking
- Historische vereniging Steenwijk
- Katholieke Pabo Zwolle (KPZ)
- Stichting Stolpersteine

Contact
Maartje van Hellemondt
038 421 32 57
mvanhellemondt@oversticht.nl

Groep
5 t/m 8

Regio
Overijssel en verder

Bijzonderheden
De leerlijn heeft een natuurlijke verbinding met vakken als geschiedenis (gebouwd erfgoed, archeologisch erfgoed), aardrijkskunde (landschap), rekenen en taal, waardoor het veel potentie heeft voor een vakoverstijgende doorlopende leerlijn Erfgoed. Hierbij wordt de methode Horen, Zien en Doen gebruikt, die in drie stappen de leerlingen op onderzoek laat gaan. Binnen het onderwijsprogramma wordt aangesloten op de richtlijnen van de SLO; talentontwikkeling, zelfredzaamheid, reflectie en competentieontwikkeling van de leerlingen zijn daarbij van belang.

Leerlijn

Leven rondom een vestingstad

De geschiedenis van Steenwijk als vestingstad is niet direct zichtbaar. Toch ontdekken de leerlingen dat wanneer ze als onderzoeker de stad ontdekken er veel te leren valt over de stad. De oude vesting is nog goed te zien als je de kaart bestudeert bijvoorbeeld. En Eesveen heeft een landgoed en een veengeschiedenis.

Ook onderzoeken de kinderen waar de stenen bij Steenwijk eigenlijk vandaan komen. De leerlijn bestaat uit lessen op school en ter plaatse, samen vormen ze een doorlopende leerlijn die op alle scholen in de gemeente Steenwijkerland uitgevoerd kan worden.

Het is een lespakket met een doorgaande leerlijn Erfgoed (groep 5 tot en met 8), waarbij de plaatselijke geschiedenis van de Steenwijk het uitgangspunt is. Daardoor is het een voorbeeld van omgevingsbewust (lokaal) onderwijs. Het onderwijsprogramma is ontwikkeld in samenwerking tussen de scholen en culturele samenwerkingspartners voor een specifiek gebied, maar is toepasbaar voor elk dorp, wijk, stad of gebied.

Informatie leerlijn

School
Basisschool 'De Driesprong' - Jenaplan school, Eesveen
Thea Bruntink (directie)
directie@obsdedriesprong.nl

Basisschool Beatrixschool, Steenwijk
Jan Oosterhof (directie)
directie@obsbeatrixschool.nl

Deskundigheidsbevordering
Voor dit lespakket is geen aparte deskundigheidsbevordering van docenten nodig. Docenten putten uit eigen kennis van de omgeving of worden ondersteund door lokale kennis van culturele instellingen zoals streekmusea of historische vereniging. Daarnaast biedt het lespakket achtergrondinformatie over de streek of stad die docenten tot zich kunnen nemen.

Leerlijn

Het verhaal van Almelo

Een leerlijn waarbij het erfgoed van Almelo en omgeving is geïntegreerd binnen het onderwijs.

De leerlijn sluit aan op de leefwereld van de kinderen, maakt gebruik van de erfgoedcomponenten die Almelo te bieden heeft en stelt de leerkrachten in staat het erfgoed en de musea in de directe omgeving een plek te geven binnen het onderwijs.

De lessen vormen samen een van de instrumenten om het procesgerichte beeldende cultuuronderwijs te intensiveren.

De leerlijn 'Het Verhaal van Almelo' bestaat uit een digitaal lespakket:

Groep 1 en 2	6 lessen
Groep 3	4 lessen
Groep 4	4 lessen
Groep 5	3 lessen
Groep 6	4 lessen
Groep 7	3 lessen
Groep 8	3 lessen

Van enkele lessen is een lesformat met of zonder excursie beschikbaar.

Informatie leerlijn

School
OSB De Stapvoorde
Tini Dekker
info@de-stapvoorde.nl
0546 45 67 33
www.de-stapvoorde.nl

Zegge Almelo
Marjolein Wolters
m.wolters@dezegge.nl
0546 53 97 66
www.dezegge.nl

Deskundigheidsbevordering
De implementatie van de leerlijn start met een training procesgericht werken voor de leerkrachten.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Samenwerking
De leerlijn is ontwikkeld in samenwerking met Museum Natura Docet, Wonderryck Twente, Denekamp.

Contact
Marjon Hoedeman
053 23087 91
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Almelo

Leerlijn

Erfgoed met Kwaliteit

Deze leerlijn bestaat uit erfgoed lessen en sluit aan bij andere vakken en onderwerpen en bij de culturele omgeving van de school zoals museumbezoek.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Scala centrum voor de kunsten

Contact
Suzan Wenke
06 53 14 76 83
a.pijl@ontdekscala.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Overijssel

Informatie leerlijn

School
Kindcentrum Johan Friso, Steenwijk
0521 51 37 06
kindcentrumjohanfriso@accrete.nl

Kindcentrum Willem Alexander, Steenwijk
0521 51 27 31
kindcentrumwillemalexander@accrete.nl

OBS Generaal van de Bosch, Willemsoord
0521 58 94 62

OBS Zuiderbasisschool, Giethoorn
0521 36 16 66
directie@zuiderschool.nl

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten leren van te voren in twee bijeenkomsten hoe zij erfgoed een plaats kunnen geven in de les. Na afloop is er een teambijeenkomst om te evalueren en eventueel bij te sturen.

Leerlijn

Varen waar geen water is

Met deze leerlijn onderzoeken de leerlingen na de introductie in de klas drie plekken op het landgoed Het Lankheet: De Oostendorper watermolen, Houtvesterij De Botterkolk en de Buurser pot.

Hoe was het in de tijd van de gebroeders Van der Sluis om te werken op een Buurser pot, ladingen over te hevelen, boomstammen te zagen, bomen te inspecteren? De leerlingen ervaren hoe moeilijk het was in die tijd om handel te drijven en hoeveel moeite de broers hebben moeten doen om de boomstammen te vervoeren naar Deventer. Het onderzoek dat de kinderen doen speelt zich af in de Buurser pot en in Houtwerf De Botterkolk.

Het onderzoek bestaat uit drie delen: in het eerste deel vaart een derde van de klas in de Buurser pot over de Buurserbeek en gaat de pot drie maal door een sluis waarbij de leerlingen de schipper helpen. Het onderzoek van de tweede groep in de Houtwerf Botterkolk sluit aan op de vakken techniek en natuur. De leerlingen onderzoeken zwaartekracht, gewicht, (eigenschappen van) grondsoorten, jaarringen en houtsoorten.
De derde groep doet onderzoek in de Oostdorper Watermolen. Hoe wordt het water ingezet om de machines te laten werken? Wat zijn de producten die er geproduceerdworden door de machines?

In de klas wordt het onderzoek dat de leerlingen zijn gestart bij de watermolen, in de Buurser pot en in de houtvesterschuur de Botterkolk verder uitgewerkt.

Met dit project' Varen waar geen water is' is de leerlijn compleet en is er voor elke groep in Haaksbergen een erfgoedproject beschikbaar waarbij leerlingen hun eigen omgeving verkennen, die linken aan (landelijke) canonvensters, geschiedenis en aardrijkskunde. Ze leren over hun eigen gebied, wat de gebruiken en gewoonten zijn en hoe mensen woonden, werkten en leefden.

Het aanbod is lesstof vervangend, wat wil zeggen dat de aangeboden stof overlappingen vertoont met de thema's uit de landelijke geschiedenis die behandeld wordt in de methodes wereldverkenning en geschiedenis voor de betreffende bouwen. In de beschikbare handleiding staan suggesties. De leerkracht kan binnen zijn eigen curriculum op zoek gaan naar nog meer mogelijkheden op het gebied van taal, rekenen en wereldverkenning.

Aanvullende informatie

Deskundigheidsbevordering
Voor leerkrachten is er een training beschikbaar om de aanvulling in de doorgaande leerlijn goed te kunnen implementeren en te integreren in de lespraktijk.

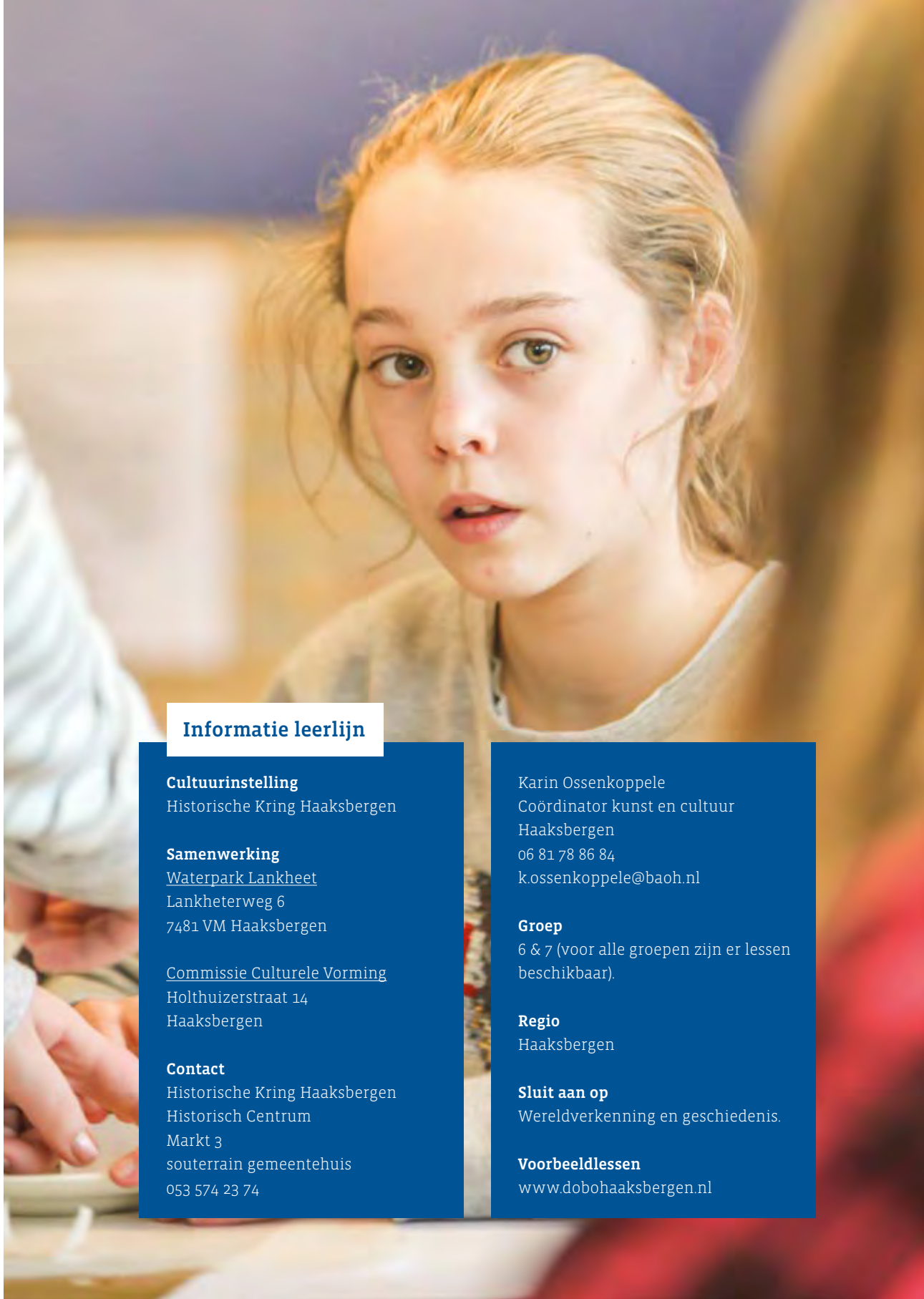

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Historische Kring Haaksbergen

Samenwerking
Waterpark Lankheet
Lankheterweg 6
7481 VM Haaksbergen

Commissie Culturele Vorming
Holthuizerstraat 14
Haaksbergen

Contact
Historische Kring Haaksbergen
Historisch Centrum
Markt 3
souterrain gemeentehuis
053 574 23 74

Karin Ossenkoppele
Coördinator kunst en cultuur
Haaksbergen
06 81 78 86 84
k.ossenkoppele@baoh.nl

Groep
6 & 7 (voor alle groepen zijn er lessen beschikbaar).

Regio
Haaksbergen

Sluit aan op
Wereldverkenning en geschiedenis.

Voorbeeldlessen
www.dobohaaksbergen.nl

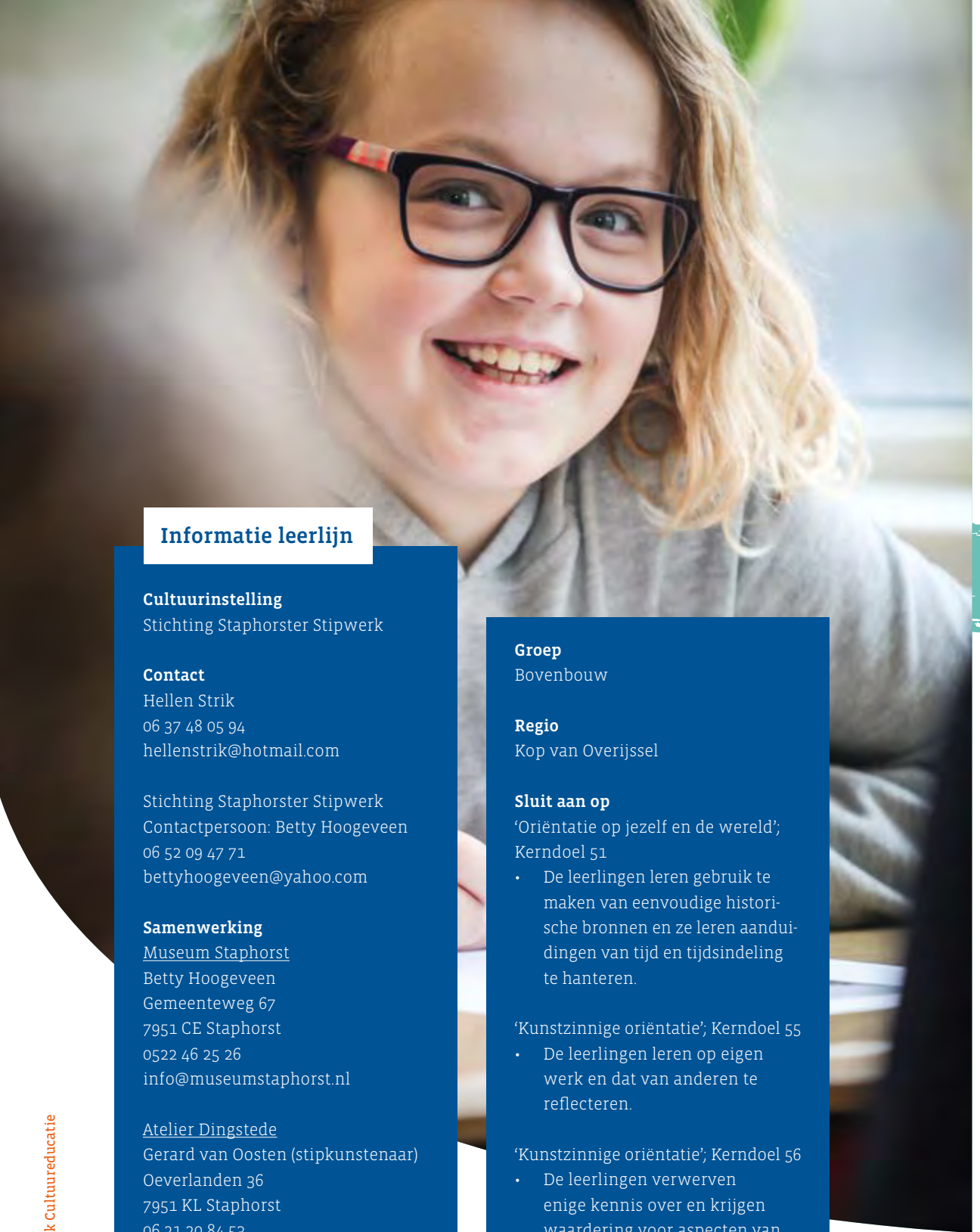

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Stichting Staphorster Stipwerk

Contact
Hellen Strik
06 37 48 05 94
hellenstrik@hotmail.com

Stichting Staphorster Stipwerk
Contactpersoon: Betty Hoogeveen
06 52 09 47 71
bettyhoogeveen@yahoo.com

Samenwerking
Museum Staphorst
Betty Hoogeveen
Gemeenteweg 67
7951 CE Staphorst
0522 46 25 26
info@museumstaphorst.nl

Atelier Dingstede
Gerard van Oosten (stipkunstenaar)
Oeverlanden 36
7951 KL Staphorst
06 21 20 84 53
info@gvanoosten.nl

Groep
Bovenbouw

Regio
Kop van Overijssel

Sluit aan op
'Oriëntatie op jezelf en de wereld'; Kerndoel 51
- De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.

'Kunstzinnige oriëntatie'; Kerndoel 55
- De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

'Kunstzinnige oriëntatie'; Kerndoel 56
- De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Leerlijn

Staphorster Stipwerk

Deze leerlijn draagt bij aan het behoud van het stipwerk erfgoed op een eigentijdse manier. De kinderen leren een relatie te leggen met de traditie van het Staphorster stipwerk en het gebruik van het stipwerk in een hedendaagse creatieve uitvoering op kleding en andere materialen.

Toepassing van historisch besef in het hedendaagse, overdracht van de kennis van de techniek van het stipwerk. Trots op eigen erfgoed!

De 4 workshops zijn voor bovenbouw kinderen. De workshops bestaan uit verdiepingslessen Staphorster stipwerk. In die lessen werken de kinderen aan de ontstaansgeschiedenis en vergroten zij het bewustzijn van hun omgeving. Ze gebruiken verschillende technieken van stempelen, ontwerpen, maken en stippen. De kinderen leren reflecteren. Een bezoek aan Museum Staphorst hoort er natuurlijk ook bij.

Informatie leerlijn

School
Ger. School De Levensboom, Rouveen
Sonja Lassche
0522 29 12 94
henkensonja@hotmail.com

OBS De Iekmulder, IJhorst
Lammy Lempersz
0522 44 19 70
l.lempersz@stichtingpromes.nl

Deskundigheidsbevordering
De leerkrachten werken zelfstandig aan de hand van een handleiding voor vier workshops. De stipwerkkunstenaar komt één les de technieken aanleren. Een bezoek aan het museum is er voor extra verdieping.

Hoofdstuk 5

Integraal onderwijs

Onderzoeken, leren en proberen.

Leerlijnen

Integraal Onderwijs

Er zijn verschillende leerlijnen die uitgaan van integraal onderwijs.
Dat zijn de volgende leerlijnen:

Pag. 48 **School vol Theater** (meervoudige Intelligentie van Gardner)
Pag. 170 **Kunstzinnige oriëntatie binnen het IPC** (international primaty Curriculum)
Pag. 136 **Ontdek Muziek**
Pag. 20 **Beeldend binnen Dalton** (meervoudige Intelligentie van Gardner)
Pag. 96 **Lezen in ontwikkeling**
Pag. 146 **Expeditie Muziek**
Pag. 120 **Het ei van Columbus**
Pag. 18 **Kunst & Techniek**

"Je wordt rijk van kunst en cultuur."
- Hester Maij, gedeputeerde Provincie Overijssel

Hoofdstuk 6

Literatuur

De plotselinge taal honger.

Leerlijn

Boekenplus-plus

(nog in ontwikkeling)

Basisscholen maken gebruik van het aanbod van de bibliotheek of hebben een Bibliotheek op School. De vraag blijft echter hoe leesmotivatie een vanzelfsprekend onderdeel van het schoolprogramma kan zijn en niet elk schooljaar opnieuw bestaat uit ad hoc activiteiten. De bibliotheek is een logische partner om de school hierbij te ondersteunen.

De leerlijn Boekenplus-plus is opgezet vanuit het idee dat leeseducatie bijdraagt aan het verlagen van de drempel om geïnteresseerd te raken in poëzie, literatuur en andere culturele taaluitingen.

Doelen zijn:

- Kinderen plezier geven in lezen waardoor ze meer gaan lezen en geïnteresseerd raken in geschreven teksten.
- Doordat kinderen meer gaan lezen wordt naast de beleving het leesniveau en de kennis van woorden (woordenschat) verhoogd.
- Kinderen kunnen beter lezen, teksten beter begrijpen en dat verhoogt weer het hele onderwijsniveau.
- Creativiteit stimuleren.

Een belangrijk onderdeel is het relatieproces dat de school aangaat met de bibliotheek. Samen brengen bibliotheek en school wat er al op school gebeurt aan leesmotivatie in kaart. Daarna wordt de behoefte aan ondersteuning en / of deskundigheidsbevordering voor de leerkrachten door middel van het uitproberen van verschillende werkvormen in de klas vastgesteld. Vervolgens wordt inzichtelijk gemaakt hoe de activiteiten verdeeld zijn over het schooljaar en voor welke leesleerdoelen van welke groepen activiteiten of werkvormen moeten worden toegevoegd aan het programma. Met een format leesleerdoelen per duo-groep en een format jaarplanning wordt de eerste stap gezet om aan borging van de leerlijn te werken. Monitoren en evalueren zijn belangrijke onderdelen in het proces om tot een geborgde leerlijn te komen.

Informatie leerlijn

School
CBS De Bron, Vriezenveen
Alice Kreykes (directie)
Mirjam Kolkman, leescoördinator
0546 56 77 48

CBS Dalton De Maten, Den Ham
0546 67 12 31
infodematen@sco-t.nl

OBS De Blokstoeke, Westerhaar
0546 65 94 18
directie@deblokstoeke.nl

Deskundigheidsbevordering
Minimaal één leerkracht op school volgt de cursus Open Boek. Verder zoekt de Bibliotheek samen met de school op maat voor het team naar theoretische én praktische ondersteuning.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Bibliotheek Twenterand

Samenwerking
Drie basisscholen in Twenterand en de combinatiefunctionaris onderwijs-cultuur.

Contact
Dirry van de Grampel (educatiespecialist)
0546 56 53 03 / 0546 65 93 65
dvdgrampel@bibov.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Twenterand

Sluit aan bij
Taal en lezen, als basis van ook alle andere schoolvakken.

Leerlijn

Taalrijk Losser

(nog in ontwikkeling)

Deze leerlijn wordt momenteel ontwikkeld met als doel:

- **Professionalisering op bestuursniveau, schoolniveau en leerkrachtniveau.**
- **Het ontwikkelen van een visie op Cultuuronderwijs en het verankeren van deze visie in het strategisch beleidskader van het bestuur.**
- **Het maken van de vertaalslag van de visie van strategisch naar operationeel niveau en het vastleggen daarvan in schoolwerkplannen en activiteitenprogramma's.**
- **Inzetten op doorgaande leerlijnen en verankering in het curriculum en het trainen van vaardigheden.**
- **Meten van effecten.**

Schoolbesturen in Losser werken samen om op twaalf scholen de doorgaande leerlijn letteren, met aandacht voor creatief schrijven, te ontwikkelen, uit te voeren en te borgen. Ze zetten in op de leerlijn letteren omdat de scholen overtuigd zijn dat zo'n leerlijn over alle leerjaren een aantal aspecten toevoegt aan taal. Er is een bestaande basis: het netwerk van leescoördinatoren. Alle basisscholen hebben één of meerdere leescoördinatoren.

Met het project TaalRijk Losser willen de besturen een volgende stap zetten met creatief schrijven. Om dit te bereiken krijgen leerkrachten deskundigheidsbevordering en 'coaching on the job'. Er worden verschillende externe partners ingezet voor begeleiding en training, zoals Rijnbrink, Karin Kotte, de TalenTuin uit Borne en AHa! uit Deventer.

De monitor de Bibliotheek op school wordt uitgebreid met vragen over creatief schrijven om de effecten te meten op het niveau van school, leerkracht en leerling. Kennisuitwisseling vindt plaats in onder meer het netwerk van leescoördinatoren en de kenniskring georganiseerd door Rijnbrink.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Stichting Culturele Basisvorming, Losser

Samenwerking
- Besturen: Consent, SKOLO, VCO en KONOT
- Basisscholen Losser
- Bibliotheek Losser
- Netwerk van leescoördinatoren
- TalenTuin Borne
- Aha! Deventer
- Sardes
- Rijnbrink
- Karin Kotte en Mark Mieras

Contact
Stichting Culturele Basisvorming Losser
Cor de Jong
053 536 42 71
cordejong1@hetnet.nl
Projectleider: Jeannette Hofman

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
De leerlijn sluit aan bij bestaande taalmethodes, het Leerplankader van SLO en is zoveel mogelijk lesstof vervangend. Omdat SLO (nog) geen uitgewerkt kader heeft voor letteren, wordt het kader van Mocca uit Amsterdam gebruikt.

Vervolg

Taalrijk Losser

De beoogde resultaten zijn:

- Een doorgaande leerlijn Letteren (Creatief Schrijven) en verankering in het curriculum van de scholen.
- Creatief schrijven een vaste plek in de doorlopende leerlijn Taal van de scholen, in aansluiting op de Bibliotheek op school.
- Verankering van de visie op cultuuronderwijs in het strategisch beleidskader van het bestuur.
- Een visie die is vastgelegd op operationeel niveau in schoolwerkplannen en activiteitenprogramma's.
- Een plan Cultuuronderwijs, creatief schrijven per locatie als onderdeel van het leesplan.
- Schoolteams die getraind zijn in procesgericht werken en creatief schrijven.
- Schoolteams, cultuurcoördinatoren, groepsleerkrachten en vakleerkrachten die door scholing en coaching bekwaam zijn om Cultuuronderwijs te kunnen geven.
- Een monitor Cultuuronderwijs gericht op creatief schrijven, in aansluiting op de monitor de Bibliotheek op school.
- Module Creatief schrijven als extra module bij Open Boek.

Informatie leerlijn

School
Leescoördinatoren op de scholen:

De Verrekijker
Sandra Kaalverink
skaalverink@skolo.nl
Sharon Gevers
sgevers@skolo.nl
Nicole Bergsma
nbergsma@skolo.nl

Pax Christi
Linda Krikke
lindaeulink@hotmail.com

Plechelmusschool
Marian ter Laak
m.terlaak@konot.nl
Anja Middelburg
a.middelburg@konot.nl

Martinusschool
Laura Nolten
lnolten@skolo.nl

De Saller
Marijke Pelle
mawpelle@hotmail.com

Het Kompas
Kitty Masselink
kitty@obshetkompas.nl
Mandy Behrens
mandy@obshetkompas.nl

De Imenhof
Sanne Groener
sanne@imenhof.nl

De Wegwijzer
Mienke Gosselt
mgosselt@skolo.nl

De Veldzijde
Bea Ankone
bankone@skolo.nl
José Blokzijl
jblokzijl@skolo.nl

Meester Snelschool
Marjolein Bax
m.bax@meestersnelvco.nl

Brede school
Eveline Feldman
e.feldman@bsoverdinkelvco.nl
Rosalie Veldhuis
r.veldhuis@bsoverdinkelvco.nl

Mariaschool
Walter Vollenbroek
W.Vollenbroek@konot.nl

Deskundigheidsbevordering
Culturele partners, waaronder Rijnbrink en de Bibliotheek Losser, helpen de scholen met visieontwikkeling en het vastleggen daarvan in de schoolwerkplannen en de activiteitenprogramma's. Rijnbrink verzorgt een training op maat over visie-ontwikkeling voor directie en schoolteams. Partners die expertise hebben in creatief schrijven en het trainen van leerkrachten worden ingezet om de vaardigheden van leerkrachten te trainen.

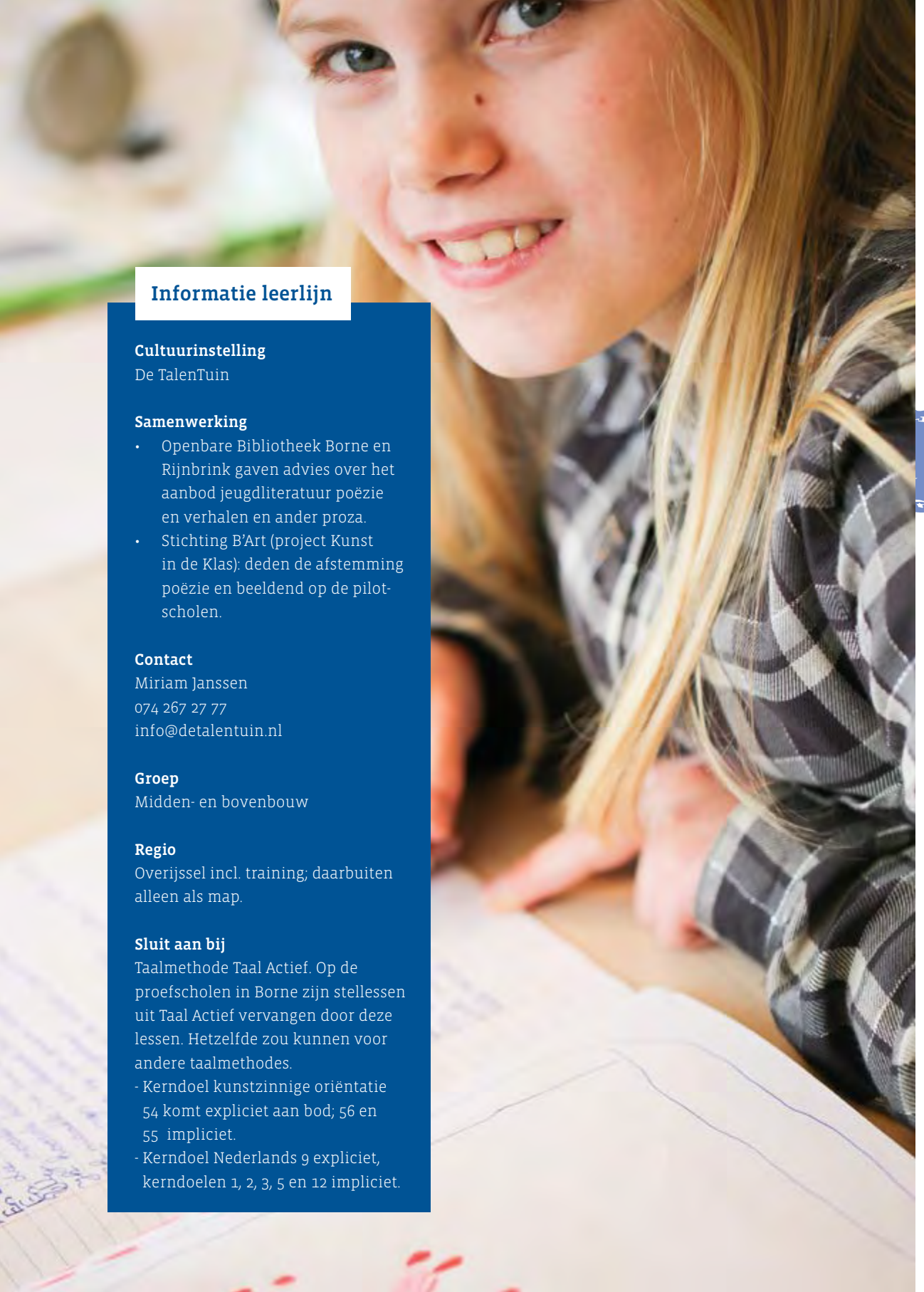

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
De TalenTuin

Samenwerking
- Openbare Bibliotheek Borne en Rijnbrink gaven advies over het aanbod jeugdliteratuur poëzie en verhalen en ander proza.
- Stichting B'Art (project Kunst in de Klas): deden de afstemming poëzie en beeldend op de pilot-scholen.

Contact
Miriam Janssen
074 267 27 77
info@detalentuin.nl

Groep
Midden- en bovenbouw

Regio
Overijssel incl. training; daarbuiten alleen als map.

Sluit aan bij
Taalmethode Taal Actief. Op de proefscholen in Borne zijn stellessen uit Taal Actief vervangen door deze lessen. Hetzelfde zou kunnen voor andere taalmethodes.
- Kerndoel kunstzinnige oriëntatie 54 komt expliciet aan bod; 56 en 55 impliciet.
- Kerndoel Nederlands 9 expliciet, kerndoelen 1, 2, 3, 5 en 12 impliciet.

"Een flexibele open geest."

Leerlijn

Gedichten en verhalen in de stellessen

'Gedichten en verhalen in de stellessen' is een doorgaande lijn voor groep 5 t/m 8 waarin passieve taal (receptief: lezen), actieve taal (productief: creatief schrijven) en creatieve schrijfvaardigheden integraal aan bod komen.

Binnen deze leerlijn worden in de groepen (4) 5 t/m 8 per jaar ongeveer 10 momenten per jaar ingeruimd voor opdrachten rond lezen en schrijven van gedichten en verhalen. Eerst twee lessen lezen, daarna zelf schrijven. Op de proefscholen in Borne zijn stellessen uit Taal Actief vervangen door deze lessen.

In de lessen wordt gewerkt met de fasering: oriënteren-onderzoeken-uitvoeren-evalueren ofwel de vaardigheden receptie, productie, reflectie.

De opdrachten in de lessen creatief schrijven zijn divergent, de didactiek is procesgericht. Vaardigheden zoals: creativiteit, communicatie, probleem oplossen en kritisch denken komen aan bod. De schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid van kinderen neemt o.a. toe, evenals het vermogen om te verbeelden en het plezier en de durf in taal.

Informatie leerlijn

School
Het Lemenschelf,
locatie De Esch, Borne
José Groot Rouwen (icc) en
Harrie Raanhuis (directie)

Het Lemenschelf, Borne
Charlotte Bakker (icc) en
Harrie Raanhuis (directie)

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten doen mee aan een of twee trainings -bijeenkomsten: de eerste gaat over werken met een verhaal/gedicht + werkopdrachten. De tweede vindt plaats naar aanleiding van de werkervaringen.

Leerlijn

Lezen in ontwikkeling

(in ontwikkeling)

De leerlijn is gericht op:

1. **Het opzetten van een onderwijsprogramma met een lesstof vervangende en vakoverstijgende doorgaande leerlijn Literatuur.**
2. **Het vergroten van de literaire competenties van de leerlingen.**
3. **Het stimuleren van de creativiteit van de leerlingen.**
4. **Het versterken van vakoverstijgend onderwijs.**

Momenteel werkt de bibliotheek samen met de school om een doorgaande leerlijn literatuur op te zetten. Binnen deze leerlijn staat procesgericht werken centraal en wordt onderzocht of de nieuwe methode Laat maar lezen kan worden ingezet om het creatief schrijven van kinderen te stimuleren via de jeugdliteratuur. Er worden werkvormen gebruikt die in te vullen zijn naar elk willekeurig thema, zodat de activiteiten in het onderwijs op een makkelijke manier te implementeren zijn en het lezen van literatuur een logische aanvulling is op de onderwerpen die per groep centraal staan.

Informatie leerlijn

School
Heilig Hart school, Lemelerveld
0572 37 20 10
Contactpersoon:
Irene van der Vegte (ICC-er)
i.vandervegte@h-hartschool.nl

Directeur: Mariëtte Eilert
Taalcoördinatoren: Rita Schotman en Sabine Hospers.

Deskundigheidsbevordering
Binnen de leerlijn vindt deskundigheidsbevordering van de leerkrachten met betrekking tot de doorgaande leerlijn literatuur plaats.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Bibliotheek Dalfsen
Ruigedoornstraat 108
7721 BR Dalfsen

Samenwerking
Annelies Karelse
(specialist in literatuureducatie en creatief schrijven)
Ontwikkelaar van 'Laat maar lezen'.
06 20 74 21 15
annelieskarelse@gmail.com
Annelies kan ingezet worden bij deskundigheidsbevordering, ontwikkeling en motiveren van betrokkenen.

Rijnbrink
Jeannette Hofman (Senior adviseur Bibliotheek/inhoudelijk advies)
jeannette.hofman@rijnbrink.nl
06 22 38 18 02

Contact
Marjan Supèr
0529 43 24 13
m.super@bibliotheekdalfsen.nl

Groep
3 t/m 8

Regio
Het onderwijsprogramma is toepasbaar voor alle scholen in Nederland. Resultaten en ontwikkelde materialen uit de implementatie zijn straks beschikbaar.

Sluit aan bij

1. Een doorgaande leerlijn literatuur (groep 3 t/m 8) waarbinnen procesgericht wordt gewerkt.
2. Een lesprogramma met een verdieping van het taal- en wereld oriënterend onderwijsaanbod, waarbinnen actief, passief en receptief gewerkt wordt.
3. Deskundigheidsbevordering van de leerkrachten met betrekking tot de doorgaande leerlijn literatuur.
4. Een meer creatieve benadering van het onderwijs in het algemeen binnen de school.
5. Een doorgaande leerlijn literatuur die ook implementeerbaar is voor andere scholen in Nederland.

Hoofdstuk 7

Media

Een gewone basisschool, maar wel een waar kinderen goede mediavaardigheden ontwikkelen en deze ook nog creatief leren toepassen.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
6 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
ICT vaardigheden.

Voorbeeldlessen
www.roombeekcultuurpark.nl

Leerlijn

Creatief Coderen

Wat is programmeren? Wat kan je er mee doen? Waar zijn computers beter in dan mensen? Hoe gebruiken kunstenaars de code op een creatieve manier? Hoe kan ik zelf leren programmeren?

De leerlijn Creatief coderen gaat in op code programmeren en creativiteit binnen het programmeren.

De kinderen leren de basisbeginselen van het programmeren en ervaren dat code een middel is om zelf iets met je computer te maken. Ze onderzoeken hoe programmeertalen toegepast kunnen worden. Zij krijgen inzicht in programma's en tools om mee te programmeren: Scratch, Snap, Processing, Arduino en LEGO Mindstorms. Daarna gaan ze zelf creatief programmeren met kunstwerken als eindresultaat.

Elk leerjaar bestaat uit 3 plenaire lessen (10 tot 45 minuten) en 5 lessen waarin leerlingen zelfstandig werken (30 tot 60 minuten).

Informatie leerlijn

School
Diverse scholen:
- Fontein (Enschede)
- Huve (Almelo)
- Deldenerbroek (Delden)

Deskundigheidsbevordering
De eerste stappen naar leren programmeren kan elke leerkracht met zijn leerlingen maken. De Creatieve Code biedt mogelijkheden om dit te leren op een computer of zonder computer. Het is voor leerkrachten niet nodig dat zij al kunnen programmeren. Interesse is genoeg. In drie bijeenkomsten krijgen de groepsleerkrachten training in het geven van de lessen. De trainingsduur is 3 x 90 minuten.

Leerlijn

Mediaspoor Huve

Mediaspoor Huve is een doorgaande leerlijn media-educatie waarbij de leerlingen vanaf groep 1 opgeleid worden tot mediawijze burgers die in staat zijn digitale media in te zetten binnen hun eigen creatieve proces.

Media-educatie bestrijkt een breed terrein: van creatie en interpretatie tot veiligheid, cyberpesten en ICT-vaardigheden. Media-educatie beslaat meerdere domeinen in het onderwijs.

Deze doorlopende leerlijn media-educatie voor groep 1 t/m 8 legt de basis voor vaardig en kritisch mediagebruik. Daarnaast leren leerlingen media gebruiken als communicatie- of expressiemiddel. In de leerlijn worden beide domeinen op elkaar afgestemd waardoor er een contextrijke leer-omgeving voor de leerlingen ontstaat.

Informatie leerlijn

School
De Huve
0546 53 90 89
info@dehuve.nl
Christien Sickman
c.sickman@dehuve.nl
Rutger Sibma
r.sibma@dehuve.nl

Deskundigheidsbevordering
Voorafgaand aan de leerlijn:
- Training digitale media voor groepsleerkrachten (90-120 minuten)
- Kick-off groepsleerkrachten met introductie op thema en leerraamwerk (60-75 minuten)

Film
Bekijk de film over deze leerlijn.

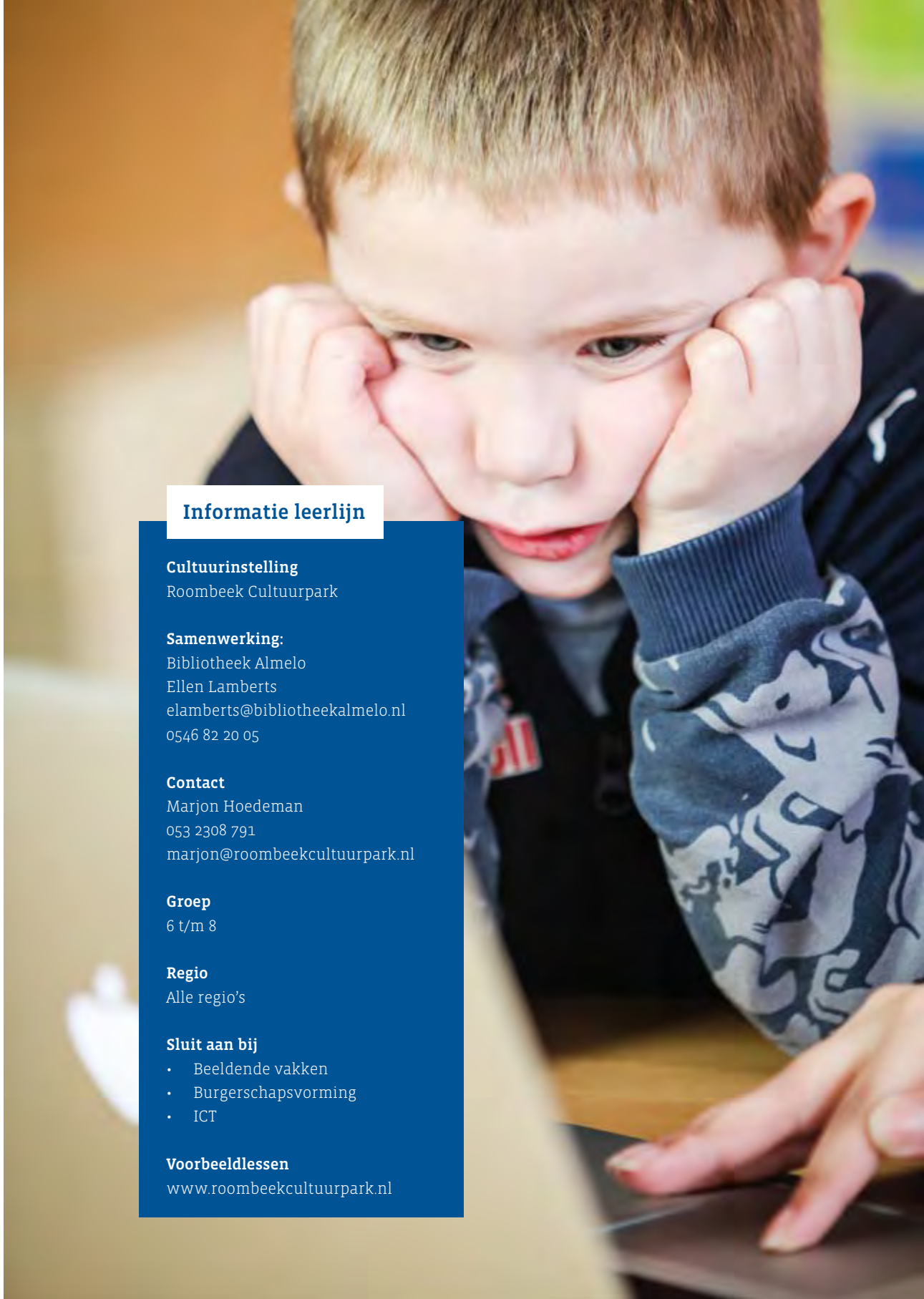

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Samenwerking:
Bibliotheek Almelo
Ellen Lamberts
elamberts@bibliotheekalmelo.nl
0546 82 20 05

Contact
Marjon Hoedeman
053 2308 791
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
6 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
- Beeldende vakken
- Burgerschapsvorming
- ICT

Voorbeeldlessen
www.roombeekcultuurpark.nl

Leerlijn

Media-educatie op Brede Scholen in Hardenberg

Scholen ontwikkelen binnen deze leerlijn een mediaplan waar mediawijsheid groep 1 t/m 8 het doel is. Aansluitend bij de leerlijn zijn er voor- en naschoolse activiteiten waardoor lokale netwerken worden verstevigd.

De mediawijsheidcirkel is het instrument dat binnen deze leerlijn ingezet wordt om op maat de behoefte rond mediawijsheid van scholen in kaart te brengen. Op basis hiervan bouwt de school een doorlopende leerlijn op waarbij de vier onderdelen van de mediawijsheidcirkel aan bod komen. Scholen bepalen zelf de zwaarte van de leerlijn. Onderdeel van de leerlijn is het versterken van de vaardigheden van leerkrachten. Zij leren werken met lesmateriaal door dit zelf te verrijken.

De leerlijn bestaat uit vier lessen per leerjaar op de onderdelen reflectie/analyse/techniek/creatie.

Informatie leerlijn

School
- Brede Schoolnetwerk, Bergentheim
- VGPO Casper Diemerschool, Bergentheim
- CBS de Koningsbergerschool, Bergentheim
- CNBS de Wegwijzer, Schuinesloot

Deskundigheidsbevordering
Drie studiemiddagen.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Bibliotheek Hardenberg

Samenwerking
Rijnbrink

Contact
Iena Redeker (consulent educatie en cultuur)
0523 28 00 14 / 27 02 71
iena.redeker@bibliotheekhardenberg.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Hardenberg

Sluit aan bij
Onderdelen van de leerlijn zijn toe te passen bij de methoden Nieuwsbegrip en Blitz.

"Dromen met je ogen open."

Leerlijn

Samen media maken

In deze leerlijn legt de basisschool zich toe op de creatieve en technische kant van mediawijsheid. Mediawijsheid wordt in de leerlijn verdeeld in Techniek, Creativiteit, Analyse en Reflectie.
(Bron: Mediawijsheidcirkel van Mijn Kind Online.)

Twee weken lang worden leerkrachten en leerlingen van de groepen 1 t/m 8 ondergedompeld in media, daarna start de leerlijn.

De leerlijn bestaat uit 70 lessen:

- Groep 1 t/m 5: 5 lessen per jaar (eventueel in een projectweek)
- Groep 5 en 6: 10 lessen per jaar
- Bovenbouw: 15 lessen per jaar

Informatie leerlijn

School
CBS De Wiekslag, Bruchterveld
Tineke Schepers
tinekes@cbsdewiekslag.nl
0523 23 12 10

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten krijgen voorafgaand aan de implementatie van deze leerlijn een training omgaan met verschillende creatieve vormen van media.

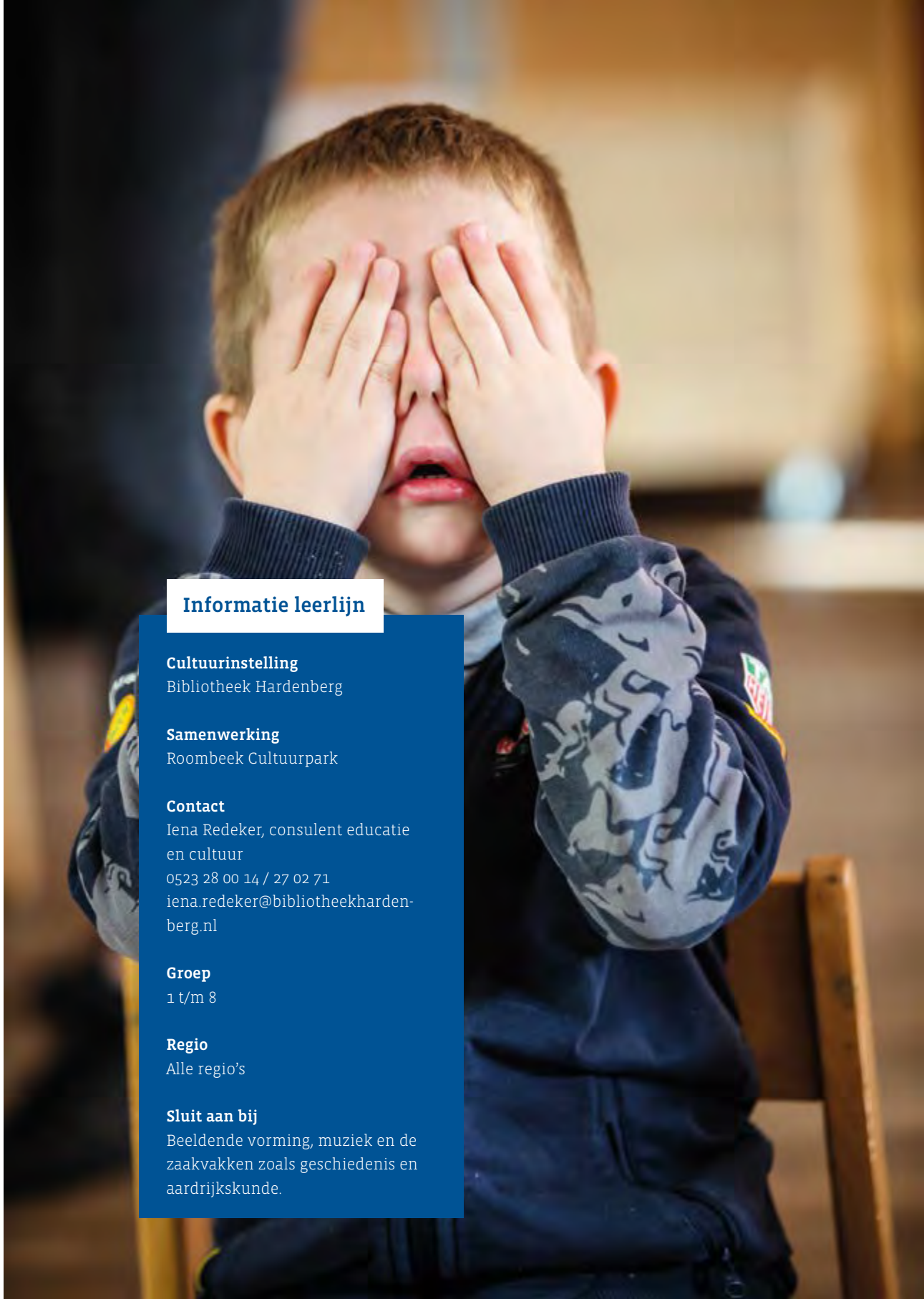

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Bibliotheek Hardenberg

Samenwerking
Roombeek Cultuurpark

Contact
Iena Redeker, consulent educatie en cultuur
0523 28 00 14 / 27 02 71
iena.redeker@bibliotheekharden-berg.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
Beeldende vorming, muziek en de zaakvakken zoals geschiedenis en aardrijkskunde.

Hoofdstuk 8

Multi disciplinair

Maak het zichtbaar.

Leerlijn

Kunst onderzoekt, Kunstzinnige Oriëntatie en Natuur & Techniek

Kunst Onderzoekt is een leerlijn voor groep 1 t/m 8 met daarin verwerkt:

- **Kerndoelen Kunstzinnige Oriëntatie, disciplines Muziek, Theater en Beeldend**
- **Kerndoelen Wereldoriëntatie, Natuur en Techniek**

Aansluitend op didactiek onderzoekend leren en procesgericht werken.

De leerlijn bestaat uit 9 thema's, per thema is er een splitsing in onderbouw, middenbouw en bovenbouw. Per bouw is er een een powerpoint met beeld, video en audiomateriaal en voor de leerkracht een handleiding met achtergrondinformatie bij de powerpoint en bijbehorende lessuggesties beschikbaar.

Thema's: Wind, Energie, Water, Temperatuur, Licht, Geluid, Beweging, Zwaartekracht en Magnetisme.

Informatie leerlijn

School
Basisschool de Uitleg, Dalfsen
0529 43 17 81

Deskundigheidsbevordering
Teamtraining en lesbezoek/coaching op maat:
- Kunstedu (Karin Kotte): Procesgericht werken
- Denken kun je leren (Erik Groot Koerkamp): Onderzoekend leren/ thematisch onderwijs.

"Laat je verrassen!"

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Stadkamer

Samenwerking
- Tetem
- Karin Kotte
- Erik Groot Koerkamp

Contact
Jolanda Versluis
06 28 37 39 45
Jolanda.versluis@stadkamer.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Voorbeeldlessen
Thema Water en Wind zijn volledig beschikbaar. Andere thema's worden in de 1e helft van 2017 opgeleverd.

Sluit aan bij
1. Verbindt de kerndoelen Kunstzinnige Oriëntatie, disciplines Muziek, Theater en Beeldend met de kerndoelen Wereldoriëntatie, Natuur en Techniek.
2. Vergroot de kwaliteit en de opbrengst van cultuurlessen door verankering in het curriculum.
3. Vergroot en verdiept de bekwaamheden van de leerkrachten.

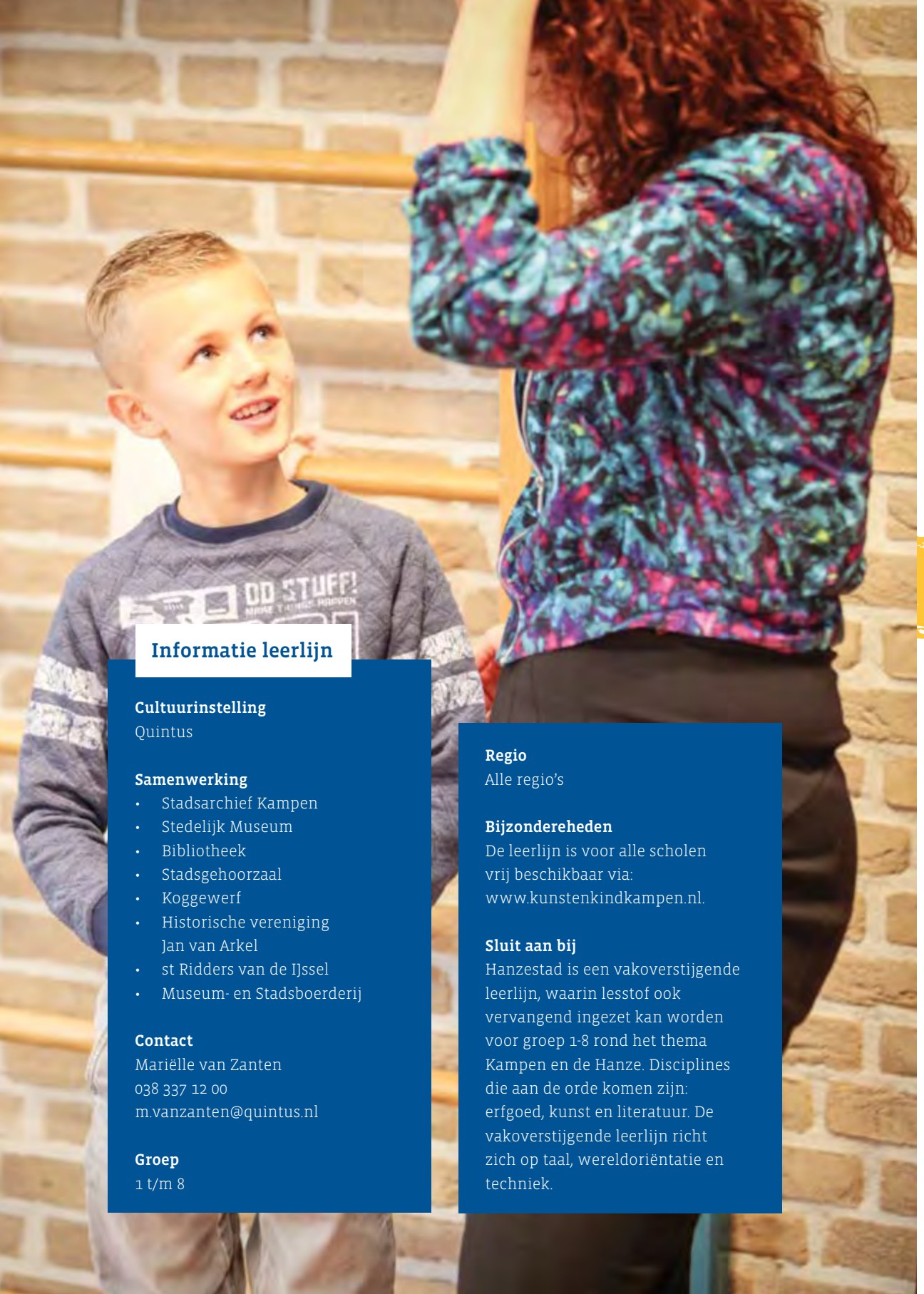

"Een verhaal biedt een wereld aan woorden."

Leerlijn

Hanzestad (Erfgoed, Kunst & Literatuur)

Kampen heeft als Hanzestad een rijke historie die op diverse plekken aan bod komt en waar vele verschillende organisaties zich mee bezighouden. Deze leerlijn brengt overzicht en samenhang in het aanbod om de basisschoolleerlingen een inzichtelijk en verdiept beeld te geven van hun leefomgeving.

De leerlijn doet een beroep doet op het creërende, reflectieve en receptieve vermogen van de deelnemende leerlingen.

Hanzestad is een leerlijn voor de groepen 1-8 verdeeld in 4 clusters (groep 1-2, groep 3-4, groep 5-6 en groep 7-8).
Per cluster zijn er minimaal 2 lesstof-vervangende activiteiten met bijbehorend lesmateriaal. Een eindproduct film of theater gemaakt door de scholen zelf is onderdeel.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Quintus

Samenwerking
- Stadsarchief Kampen
- Stedelijk Museum
- Bibliotheek
- Stadsgehoorzaal
- Koggewerf
- Historische vereniging Jan van Arkel
- st Ridders van de IJssel
- Museum- en Stadsboerderij

Contact
Mariëlle van Zanten
038 337 12 00
m.vanzanten@quintus.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Bijzondereheden
De leerlijn is voor alle scholen vrij beschikbaar via: www.kunstenkindkampen.nl.

Sluit aan bij
Hanzestad is een vakoverstijgende leerlijn, waarin lesstof ook vervangend ingezet kan worden voor groep 1-8 rond het thema Kampen en de Hanze. Disciplines die aan de orde komen zijn: erfgoed, kunst en literatuur. De vakoverstijgende leerlijn richt zich op taal, wereldoriëntatie en techniek.

Informatie leerlijn

School
Geref. Basisschool de Mirt, Kampen
038 331 65 50

Openbare Daltonschool Engelenberg, Kampen
038 333 33 66

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten doen mee aan een of twee trainings -bijeenkomsten: de eerste gaat over werken met een verhaal/gedicht + werkopdrachten. De tweede vindt plaats naar aanleiding van de werkervaringen.

Leerlijn

Onderweg

Hoe werkt een fiets? Op welke manier kan je van je fiets een muziekinstrument maken? Hoe gedraag je je in een trein? Hoe klinken verschillende vervoersmiddelen wanneer je onderweg bent? Kan je zelf infrastructuur ontwerpen en uitvoeren met verf en papier? Heb jij wel eens de Spaanse flamenco gedanst?

Onderweg is een schoolbreed vak- en discipline overstijgend project over het thema 'Onderweg'. Muziek, dans, erfgoed, drama en beeldende vorming: allemaal lessen die kinderen krijgen met Onderweg. Het project start met een spannende groeps doorbrekende schoolbrede kick-off. Aan het eind van het project presenteren de kinderen de resultaten in een gezamenlijke afsluiting. Als de school dat leuk vindt kunnen zij ouders hier natuurlijk voor uitnodigen!

De kinderen bekijken en luisteren naar presentaties over onderweg zijn, vervoer en reizen door de wereld. Ze onderzoeken de verschillen tussen landen en culturen, de aspecten van onderweg zijn en gaan op excursies. De creatieve lessen sluiten aan op de reguliere lessen uit de zaakvakken (Oriëntatie op de wereld en jezelf).

- Per leerjaar 3 lessen van 60 minuten.
- De lessen worden gecombineerd met lessen uit de door de school gebruikte methoden.

Informatie leerlijn

School
Mariaschool, Wierden
Conneke Holleboom
connekeholleboom@mariaschool-wierden.nl

Deskundigheidsbevordering
Training procesgericht werken.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
Aardrijkskunde, geschiedenis en wereldoriëntatie.

"Door taal te combineren met drama, help je kinderen hun woordenschat te vergroten."

Leerlijn

Kunst & Techniek

Een doorlopende vakoverstijgende leerlijn voor groep 1 t/m 8 gericht op creativiteit, artistieke inhoud en techniek. Vertrekpunt vormen de lessen voor groep 1 t/m 8 Kunst & Techniek van Kaliber Kunstenschool.

De doorgaande leerlijn Kunst & Techniek, bestaat uit respectievelijk vier, zes of acht lesbrieven per leerjaar inclusief leerkrachtenhandleidingen zodat leerkrachten de lessen zelf kunnen uitvoeren. De verweving met beeldende kunst biedt mooie kansen om binnen de verwante domeinen (kunstzinnige oriëntatie, oriëntatie op jezelf en de wereld) doelen te behalen en te werken aan creativiteitsontwikkeling.

Informatie leerlijn

Deskundigheidsbevordering
Vakinhoudelijke ondersteuning van leerkrachten maakt onderdeel uit van deze leerlijn.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Kaliber Kunstenschool
Willem Wilminkplein 1
7511 PG Enschede

locatie Elisabethhof 10
7607 ZD Almelo
contactpersoon: Marijke Albers

Samenwerking
Techniekmuseum Heim
074 243 00 54

Bezoek aan het museum wordt relevant gemaakt voor lessen in de doorgaande leerlijn.

NTK: Nieuwe Twentse Kunst, Maff (Media Art Festival Almelo)
stichtingntk@gmail.com

Bij de programmering van de lessen wordt rekening gehouden met activiteiten van het Maff-festival. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van het project 'Wij zien wel' van NTK.

Contact
Marijke Albers
06 53 38 46 20
M.Albers@kaliberkunstenschool.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Almelo, voor scholen met een culturele omgeving buiten wordt de leerlijn aangepast.

Voorbeeldlessen
www.kaliberkunstenschool.nl

Leerlijn

Vakadoptie muziek, theater en dans op de IJsselster

Deze leerlijn bestaat uit dans, drama en muziek. De wensen van de school staan centraal. Inspiratie en deskundigheidsbevordering van het team vormt een belangrijk onderdeel van deze leerlijn. Leerkrachten worden getraind om de leerlijn zelf te geven.

Deze nieuwe doorgaande leerlijn bestaat uit twee leerlijnen muziek (Scala) en drama (Quintus). De leerlijn is laagdrempelig, helder en richt zich op het creatieve proces zoals beschreven bij vanuit SLO.

De DVD methode “Dans in Vuur en Vlam” wordt binnen deze leerlijn geïmplementeerd in het curriculum. Voor drama wordt de inspiratiemethode “yes theaterles” ingezet.

Informatie leerlijn

School
De IJsselster
Noor Bos
n.bos@kbsdeijsselster.nl

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten krijgen training om de leerlijn zelf te geven. De leerlijn is laagdrempelig, helder en richt zich op het creatieve proces zoals beschreven vanuit SLO.

De leerkracht dans krijgt 3 workshops van 3 uur van een dansdocent van Quintus om te werken aan danstechnieken en eenvoudige choreografieën voor kinderen.
Op basis van deze workshops maakt de dansdocent van Quintus met Stichting Educatieve Dans een opzet van een doorgaande leerlijn dans gebaseerd op de dansleerlijn van het leerplankader Kunstzinnige oriëntatie met wekelijkse danslessen voor groep 1 t/m 8. Tussentijds probeert de leerkracht op school onder begeleiding van de dansdocent van Quintus lessen uit, waarna Quintus de feedback weer verwerkt in de lessenreeks.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Quintus

Samenwerking
R.K. basisschool De IJsselster, IJsselmuiden
Kristian Harbers (directie)
info@deijsselster.nl

Contact
Marielle van Zanten
038 337 12 00
m.vanzanten@quintuskampen.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Kop van Overijssel

Bijzonderheden
Dans in vuur en vlam en Yes! Theaterles zijn ook als losse leerlijnen via Quintus beschikbaar.

Sluit aan bij
SLO leerplankader.

Informatie leerlijn

School
BSO Kindcentrum Columbus, Overdinkel, Locatie de Sloep

OBS Het Kompas, Overdinkel
Mevr. K. Masselink

Deskundigheidsbevordering
Om ervoor te zorgen dat er verdieping en verankering van de culturele activiteiten in het onderwijs plaatsvindt is deskundigheidsbevordering van leerkrachten, pedagogisch medewerkers en betrokkenen op het gebied van beeldende kunst en podiumkunsten onderdeel van het project. Vakoverstijgend werken komt terug in de training: Hoe kun je bepaalde lesstof per vakgebied combineren en integreren in een kunstzinnige eindverwerking?

www.kunstzinnigelessen.nl

Leerlijn

Het ei van Columbus

Dit project is een kunst- en cultuurprogramma dat is doorontwikkeld tot een leerlijn waarin buiten- en naschoolse creatieve activiteiten aansluiten op het lesprogramma van school.

Deze leerlijn is digitaal vastgelegd in een zogenaamd digitaal trefpunt waar lesbrieven, activiteitenprogramma's en ideeën ter inspiratie te vinden zijn.

- De leerlijn geeft een aanzet voor de verankering van een doorgaande leerlijn (binnenschools - buitenschools) Kunstzinnige Oriëntatie gebaseerd op een kunst-en cultuurprogramma dat samen met partners is opgesteld.
- De leerlijn bestaat ook uit deskundigheidsbevordering van leerkrachten, pedagogisch medewerkers en betrokkenen op het gebied van beeldende kunst en podiumkunsten om zelf vorm en inhoud te geven aan cultuuronderwijs in de klas.
- De leerlijn vindt aansluiting bij en legt verbindingen tussen de diverse cultuurprogramma's van scholen, welzijnswerk, wijk en kunstzinnige buitenschoolse activiteiten
- Het ei van Columbus zet kinderen aan tot actieve cultuurparticipatie.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Stichting Nieuwe Twentse Kunst
Govert Flinckstraat 24
7606 AJ Almelo

Samenwerking
Culturele aanbieders in de regio

Contact
Ymke ter Beek
06 21 97 64 01
ymke@kunstenmakers.nl

Groep
1 t/m 4

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
Meervoudige intelligentie en vakoverstijgend werken.

Leerlijn

Wereldmuziek en dans

Kijk voor deze leerlijn bij het hoofdstuk Dans op pagina 30.

Leerlijn

De kracht van muziek

Deze leerlijn is zowel geschikt voor het speciaal als regulier onderwijs. Kijk voor informatie over deze leerlijn bij het hoofdstuk Speciaal Onderwijs op pagina 154.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Orkest van het Oosten & Tetem

Contact
Orkest van het Oosten
Monique Wijnker
053 487 87 00
mwijnker@ovho.nl

Roombeek Cultuureducatie
Marlies van Grootel
053 230 87 91
marlies@roombeekcultuurpark.nl

Groep
5 t/m 8

Regio
Overijssel en Gelderland

Sluit aan bij
De leerlijn kan aansluiten op thema's zoals muziek, beroepenoriëntatie binnen de cultuursector en werken met digitale media. De techniek- en nieuwe medialessen kunnen ook op zich zelf staand gegeven worden of aansluiten op elke andere voorstelling.

"Wat je leert van cultuureducatie: receptief vermogen, creërend vermogen, reflectief vermogen, analyserend vermogen."

Leerlijn

Muziek en Techniek

Muziek en Techniek is een leerlijn voor het basisonderwijs. De leerlijn versterkt niet alleen de muzikale talenten van kinderen, ook nieuwe media hebben een belangrijke plek.

De groepen 5 t/m 8 krijgen 5 muzieklessen ter voorbereiding op een meedoe-concert van het Orkest van het Oosten in Muziekcentrum Enschede. Aan de hand van eenvoudige instructiefilmpjes leren de kinderen verschillende liedjes zingen, body-percussie en bewegen op muziek. Bij elk concert staat een betekenisvol onderwerp centraal.

De groepen 5 t/m 8 werken daarnaast aan een project over techniek en nieuwe media dat aansluit op de voorstellingen van het Orkest van het Oosten.
De kinderen gaan door de leerjaren heen op een onderzoekende en creatieve manier aan de slag met grafische vormgeving, modefotografie, interviewen en het maken van een film. Zo maken de kinderen bijvoorbeeld een poster om het de voorstelling aan te kondigen of interviewen ze elkaar als echte journalisten.

Informatie leerlijn

School
IKC Universum
Dave van der Valk
053 432 80 80

Deskundigheidsbevordering
Bij deze leerlijn is deskundigheidsbevordering beschikbaar met uitleg van de lesmiddelen + korte workshop voor leerkrachten over de voorstelling en de techniek en nieuwe media lessen.

Het coaching on the job traject bestaat uit een voorbeeld- en feedbackles. Rondom deze lessen is intensief contact met de leerkracht om de bezoeken zo goed mogelijk af te stemmen en tot een leuke leerervaring te brengen. Goed toegankelijk voor leerkrachten zonder muziek of nieuwe media ervaring.

www.ovho.nl/educatie

Leerlijn

Van stof tot nadenken

Textiel in Twente maakt onderdeel uit van de identiteit van de mensen in Twente. Reden om ook in leerlijnen cultuureducatie aandacht aan dit mooie erfgoed te besteden.

Onderwerpen die in deze leerlijn aan bod komen zijn: Cultureel erfgoed, industrie, herkomst textiel, verwerking textiel, mode, toepassingen, kunst, recycling en innovatie.

De lessen bestaan uit drie delen, informatie over het onderwerp, inspiratie door het werk van kunstenaars en zelf maken (aan de slag met een beeldende opdracht).

Deze lessen kunnen door de leerkracht zelf worden gegeven: alle informatie met ruim beeldmateriaal zit in het lespakket. Natuurlijk kunnen klassen ook Twentse Neue of een andere kunstenaar hierbij uitnodigen!

Het zijn 8 lessen van 1 tot 2 uur voor groep 1 tot en met 8. De lessen hebben een logische opbouw.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Twentse Neue (was BIK-Way)
Barbara Sendker, Agnes Booijink
en Liezette Gerrits.

Samenwerking
Twentse Welle, Enschede

Contact
Barbara Sendker
06 30 32 37 99
info@twentseneue.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Twente

Sluit aan bij
Wereldoriëntatie, Geschiedenis
en Techniek.

Informatie leerlijn

School
De Rietslenke, Nijverdal
Anne Brokelman (ICC)
0548 612 045

Hoofdstuk 9

Muziek

De drempel voor leerkrachten voor het geven van muziekles is enorm verlaagd.

Leerlijn

Music Line

‘Music Line’ is een doorlopende leerlijn muziek. De muzieklessen worden gegeven door de leerkrachten zelf. Daarnaast krijgen de kinderen in groep 4 Muziek ABC van een vakdocent van Kaliber Kunstenschool. Music Line richt zich ook op het bevorderen van de benodigde vakinhoudelijke deskundigheid van de leerkrachten en op verankering in het schoolplan.

Er is tevens materiaal ontwikkeld voor gebruik in de Keuzekasten (Dalton-werkwijze). Kinderen kunnen hierbij zelfstandige en/of coöperatieve muziekwerkvormen uitvoeren die een beroep doen op de domeinen muziek maken en muziek vastleggen. De stap naar buitenschoolse muzieklessen wordt verkleind door deze lessen aan te bieden op de school zelf.

Binnen de leerlijn wordt gewerkt met de methode Muziek Moet je Doen. Uit deze methode is een voor leerkrachten toegankelijke basisleerlijn afgeleid, die bestaat uit tien powerpoint-lessen per leerjaar.

Informatie leerlijn

School
OBS de Kubus, Almelo
Marigje Janssen
0546 45 50 40
marigje.janssen@obsdekubusalmelo.nl

Daltonschool de Bongerd, Oldenzaal
Inge Vastert
0541 58 05 80
j.vastert@konot.nl

Deskundigheidsbevordering
Teamtrainingen zijn gericht op vakinhoudelijke ondersteuning van leerkrachten en een learning on the job-traject voor invoering van de leerlijn.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Kaliber Kunstenschool

Contact
Marijke Albers
088 48 68 700
m.albers@kaliberkunstenschool.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Twente en IJssel Vecht

Sluit aan bij
Dalton onderwijs.

"Als het goed is merkt het hele dorp dat onze kinderen muziektalent ontwikkelen."

Informatie leerlijn

School
R.K. Basisschool De Wheele
074 266 18 04
Petra Courant
p.courant@stichtingkomt.nl

R.K. Basisschool 't Oldhof
074 266 42 29
Leonie Stegeman
l.stegeman@stichtingkomt.nl

R.K. Basisschool Flora
074 267 20 30
Han Klarenbeek
info@basisschoolflora.nl

R.K. Basisschool 't Iem'nschelf
074 267 20 50
Charlotte Bakker
c.bakker@stichtingkomt.nl

R.K. Basisschool De Esch
074 267 20 06
Ben Heerink
directie.esch@iemnschelf.nl

R.K. Basisschool St. Aegidius
074 266 49 46
Gerard Welberg
info@aegidiusschool.nl

R.K. Basisschool St. Stephanus
074 266 25 83
Leo Pots
l.pots@stephanuszenderen.nl

P.C. Basisschool de Zonnebloem
074 266 13 50
Lineke Flikweert
ibzonnebloemborne@live.nl

Leerlijn

Muziekeducatie Borne

De Muziekschool van Borne heeft samen met de scholen een leerlijn muziekeducatie ontwikkeld voor de groepen 1 t/m 3 die aansluit bij de doorgaande leerlijn van groep 4 t/m 7.

Het landelijke leerplankader Kunstzinnige oriëntatie van het SLO is uitgangspunt en de leerlijn sluit aan op de kerndoelen en de TULE doelen van het SLO voor groep 1 t/m 3. Ook sluit de leerlijn aan bij de meest gangbare muziekmethoden op de Bornse scholen zoals Moet je doen!, Muziek Meester! en Eigenwijs die gebaseerd zijn op de kern en TULE doelen van het leerdomein kunstzinnige oriëntatie. Binnen de leerlijn wordt gekeken naar vakoverstijgende mogelijkheden door aan te sluiten bij de kern- en TULE doelen van andere leerdomeinen. De suggesties en verwijzingen naar andere leerdomeinen vormen een verdieping voor de leerkracht die deze suggesties zelf kan concretiseren.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Kulturhus Borne
Postbus 110
7620 AB Borne

Samenwerking
Stedelijk Orkest Borne
Dinand Kemper (voorzitter)
g.d.kemper@home.nl

Bornse Harmonie
Paul Homan (voorzitter)
voorzitter@bornseharmonie.nl

St. Gregorius Hertme
Jan de Vries (voorzitter)
vriej24@gmail.com

Euregio Brassband
Harmen Droogendijk (voorzitter)
harmen.droogendijk@gmail.com

ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten
ondersteunt de vakdocenten van de Muziekschool van Borne
Frans Haverkort: f.haverkort@artez.nl

Contact
Brigitte de Leeuw
053 461 33 76
bdeleeuw@telfort.nl

Groep
1 t/m 7

Regio
Borne

Leerlijn

Muziek binnen en buiten school op de Willem van Oranje

De Willem van Oranje heeft de bestaande leerlijn Muziek met Kwaliteit van Scala doorontwikkeld met als resultaat een leerlijn muziek (op basis van TULE doelen en leerplankader SLO) die verankerd is binnen het curriculum.

Er is lesmateriaal voor leerkrachten waarmee deze zelfstandig hun wekelijkse muziekles kunnen geven. Onderdeel van de leerlijn is dat kinderen op school kennismaken met de lokale harmonie en zij na schooltijd in ieder geval 3 verdiepende activiteiten doen.

Binnen de leerlijn wordt een project met de harmonie ontwikkeld waarin kinderen op school (binnenschools) kennis maken met de (instrumenten van de) vereniging en na schooltijd verdiepende activiteiten doen.

Informatie leerlijn

School
Willem van Oranjeschool, Kampen
038 33 18 651
Bertine Bouw (directie)
directie@wvokampen.nl

Deskundigheidsbevordering
De deskundigheidsbevordering bestaat uit 2 workshops en 3 individuele sessies door Quintus medewerker(s) aan het docententeam. Tijdens de teamtrainingen komen algemene vaardigheden aanbod en tijdens de individuele sessies worden leerkrachten in de klas gecoacht tijdens en na hun les en kijken ze met een voorbeeldles mee.

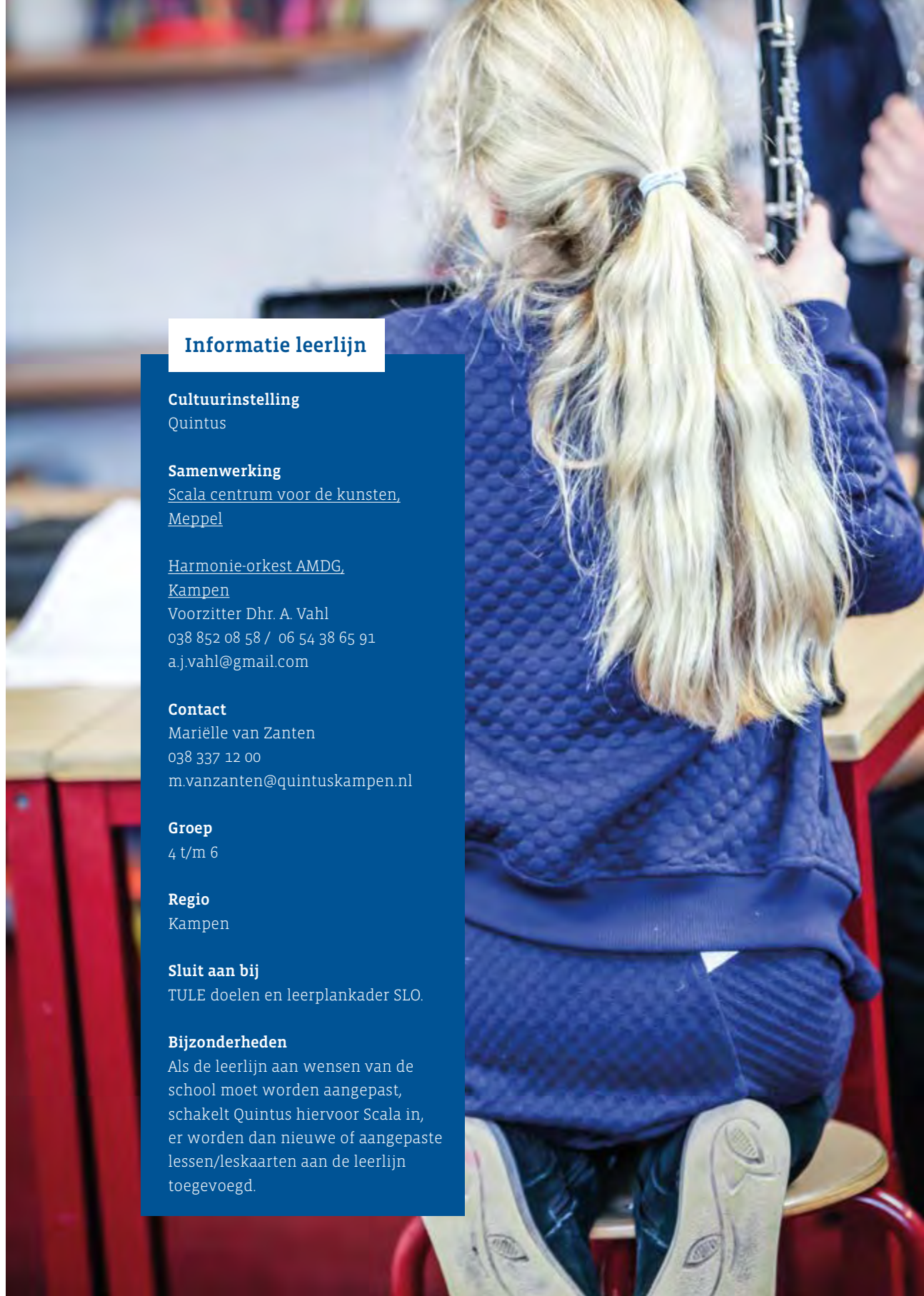

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Quintus

Samenwerking
Scala centrum voor de kunsten, Meppel

Harmonie-orkest AMDG, Kampen
Voorzitter Dhr. A. Vahl
038 852 08 58 / 06 54 38 65 91
a.j.vahl@gmail.com

Contact
Mariëlle van Zanten
038 337 12 00
m.vanzanten@quintuskampen.nl

Groep
4 t/m 6

Regio
Kampen

Sluit aan bij
TULE doelen en leerplankader SLO.

Bijzonderheden
Als de leerlijn aan wensen van de school moet worden aangepast, schakelt Quintus hiervoor Scala in, er worden dan nieuwe of aangepaste lessen/leskaarten aan de leerlijn toegevoegd.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Muzieknetwerk Salland

Contact
St. Muziek Netwerk Salland
(een samenwerkingsverband van plaatselijke muziekverenigingen, muziekscholen, particuliere muziek-docenten en diverse vrijwilligers om via projecten op basisscholen kinderen de mogelijkheid te bieden om actief muziek te maken).

Carla Schulkes
06 41 46 22 21
secretariaat@muzieknetwerksalland.nl

Karin Köster
06 36 15 78 55
projectleider@muzieknetwerk-salland.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Salland

Voorbeeldlessen
www.muzieknetwerksalland.nl

Sluit aan bij
Leerorkest en het Leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie van SLO.

Leerlijn

Ontdek muziek

'Ontdek Muziek' is een leerlijn Thematisch Muziekonderwijs, waarvan het leerorkest een onderdeel is. De leerlijn is ontwikkeld voor de groepen 1 t/m 8 en gaat uit van thema's die gedurende een paar weken centraal staan in de klas.

Het Leerorkest is onderdeel van de Leerlijn, maar ook zonder Leerorkest kan de Leerlijn uitgevoerd worden. De Leerlijn sluit aan op het Leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie.

De Leerlijn is ontwikkeld door Muziek Netwerk Salland en de Katholieke Pabo Zwolle. De lessen zijn online te vinden op een e-learning point waar ook uitgebreide informatie te vinden is over het geven van muzieklessen.

De leerlijn wordt uitgevoerd door leerkrachten zelf. Muzieknetwerk Salland ondersteunt bij de ontwikkeling en implementatie van de leerlijn op school. Daarnaast krijgen docenten een jaar lang actieve begeleiding bij het invullen en uitvoeren van de leerlijn door de Pabo en de vakleerkrachten van St. Muzieknetwerk Salland.

Naast de leskaarten zijn ook alle liedjes beschikbaar op bladmuziek en op MP3 bestanden. Voor iedere groep zijn 10 thema's uitgewerkt bestaande uit 2 tot 4 leskaarten muziekonderwijs.

De leskaarten bieden liedjes die aansluiten bij het thema. Op de leskaarten wordt uitgegaan van de muziekdomeinen:

- Zingen
- Muziek maken
- Muziek en bewegen
- Muziek luisteren

Voor ieder domein zijn er suggesties, die allen uitgaan van het thema. Ook zijn er handige linkjes beschikbaar om binnen het thema andere muziekfragmenten te kunnen vinden.

Informatie leerlijn

School
Basisschool Esmoreit, Luttenberg
esmoreit.directeur@mijnplein.nl
Edwin Buse
0572 30 16 25

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten krijgen actieve begeleiding door muziekdocenten van de Pabo (KPZ) gedurende een jaar. Daarna kunnen zij de leerlijn zelfstandig uitvoeren.

Leerlijn

Hof, daar zit muziek in!

De CuBaHof geeft de basisscholen (in Hof van Twente) muziekonderwijs op een kwalitatieve en continue wijze binnen een doorgaande leerlijn voor alle leerlingen van groep 1 tot en met 8 door inzet van een vakleerkracht en groepsleerkrachten.

Hiervoor wordt gewerkt met Eigenwijs Digitaal en de daarin gebruikte methode Muziek Moet je doen! Deze wordt aangevuld met een aantal vaste activiteiten.

- Alle leerlingen op de basisscholen in Hof van Twente krijgen tijdens hun schoolloopbaan wekelijks kwalitatieve muzieklessen.
- De basisschooldocenten voldoen aan een minimaal niveau om kwalitatief muziekles te kunnen geven.
- Leerlingen maken door deelname aan een aantal vaste activiteiten kennis met een aantal muziekorganisaties: de Muziekschool Hof van Twente, de muziekverenigingen, het Orkest van het Oosten.

De deelnemende basisscholen hebben met de methode een doorgaande leerlijn muziek voor hun school waarin zowel de groepsleerkracht als de vakleerkracht hun bijdrage leveren. Uiteindelijk geven de groepsleerkrachten helemaal zelfstandig muziekles. De doorgaande leerlijn in de methode is een standaard leerlijn met daarin ruimte voor bestaande (CuBaHof) projecten en de wensen van de school.

De vaste projecten zijn:

Wieger wordt wakker (groep 5) – interactief concert met de muziekvereniging uit de eigen kern. De liedjes hiervoor worden voorbereid in de klas.

Proeflestuinen (groep 5) – bezoek aan de muziekschool met minilesjes op verschillende instrumenten en dans Broer! – bezoek aan het interactieve concert van het Orkest van het Oosten en Theater Sonnevanck. De liedjes en bodypercussie worden in de klas voorbereid.

Instrumentencaroussel (groep 6) – zes weken instrumentaal les in de klas, gegeven door docenten van de muziekschool. Klassen kunnen kiezen uit verschillende instrumenten.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Stichting CuBaHof in samenwerking met Muziekschool Hof van Twente.

Samenwerking:
Muziekschool Hof van Twente
De Hofte 5
7471 DK Goor
074 28 48 88
Vakleerkrachten van de Muziekschool Hof van Twente, die nu voor CuBaHof in de basisscholen in groep 5 werkzaam zijn, passen de leerlijn aan per school, verzorgen lessen en zijn coach voor de basischooldocenten.

ArtEZ hogeschool voor de kunsten
Expertisecentrum Kunsteducatie
Rhijnvis Feithlaan 50
8021 AM Zwolle
ArtEZ verzorgt de bijscholing van de vakleerkrachten muziek rondom het ontwikkelen van een doorgaande leerlijn muziek en coaching van groepsleerkrachten.

Contact
Evelien Bril
cultuurcoach CuBaHof
0547 28 48 84
cultuurcoach@cubahof.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Hof van Twente

Voorbeeldlessen
www.eigenwijsdigitaal.nl

Vervolg

Hof, daar zit muziek in!

Informatie leerlijn

School

- Basisschool Heeckere, Goor
- Chr. Basisschool Prins, Goor
- OBS De Whee locatie Puntdak, Goor
- OBS 't Gijmink, Goor
- RKBS De Albatros, Goor
- OBS De Whee – Wiekslag, Goor
- Daltonschool Elserike, Markelo
- OBS Brookschole, Markelo
- OBS de Zwaluw, Markelo
- Oecumenische Basisschool Ichthus, Markelo
- OBS Stokkum, Markelo
- De Toonladder, Delden
- Erve Hooyerinck, Delden
- Ranninkschool, Delden
- RK Basisschool Twickelo, Delden
- OBS Deldenerbroek, Delden
- OBS Azelo, Ambt Delden
- OBS Wiene, Ambt Delden
- OBS Markvelde, Diepenheim
- OBS Stedeke, Diepenheim
- Onze Lieve Vrouwe School, Bentelo
- Petrusschool, Hengevelde

Deskundigheidsbevordering
Onderdeel van de leerlijn is scholing voor de vakleerkrachten muziek rondom het ontwikkelen van een doorgaande leerlijn muziek én coaching van groepsleerkrachten. In de praktijk gaat het om 4 scholingsmiddagen voor de leerkrachten. Daarnaast worden per school intervisiemomenten met het docententeam gepland om ervaringen uit te wisselen. In totaal zijn er 12 contactmomenten tussen docent en vakleerkracht.

De vakleerkracht muziek is naast leerkracht muziek ook coach van de basisschooldocenten voor het muziekonderwijs. Doel is dat de eigen leerkracht na de CMK-periode helemaal zelfstandig de muzieklessen kan geven.

Film:
Bekijk de film over deze leerlijn.

Informatie leerlijn

School
K.B.S. De Talenter
0547 38 16 47
Yvonne Wijnen
directie@detalenter.nl

Basisschool De Leemstee
0541 53 27 25
Mijke Pleijhuis
dir.leemstee@konot.nl

Nutsschool voor basisonderwijs Oldenzaal
dir@nutsschool-oldenzaal.nl
Hilde van der Vechte (ICC-er)
hvdvechte@nutsschool-oldenzaal.nl

CBS Eltheto
0546 56 76 56
Greta Knol
g.knol@sco-t.nl

Deskundigheidsbevordering
Zowel het schoolteam als de vrijwilligers van de vereniging worden getraind ter bevordering van de kwaliteit van de muzieklessen door middel van teamtrainingen en Learning-on-the-Job-trajecten.

Film
Bekijk de film over deze leerlijn.

Leerlijn

Muziektalent

'Muziektalent' is een doorlopende leerlijn muziek –verankerd in het schoolplan- waarbij een verbinding wordt gelegd tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie doordat de muziek-vereniging en de school structureel samenwerken.

Activiteiten met (mensen van) de muziekvereniging maken onderdeel uit van de leerlijn.

Kinderen krijgen binnen schooltijd de kans hun muzikale interesse of talent te ontdekken en hun muzikale vaardigheden verder te ontwikkelen. Ze worden uitgedaagd om hun interesse en talent verder te ontplooien door hen instrumentale muzieklessen in de buitenschoolse tijd aan te bieden. Dit gebeurt in samenwerking met een plaatselijke muziekvereniging en Kaliber Kunstenschool.

De leerlijn bestaat uit twee hoofdlijnen:

1. In de klas werken met een methode en/of lessen van een vakleerkracht muziek.
2. Activiteiten in samenwerking met de muziekvereniging. Deze activiteiten sluiten aan bij de gebruikte methode:
- Groep 1 t/m 4 Muzikant in de klas
- Groep 2 Kuuk'n concert
- Groep 5 Windkracht 5
- Groep 6 Leerorkest (binnenschools)

Groep 7 en 8 leerlingen die een instrument bespelen worden betrokken bij vieringen/ maandsluitingen.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Kaliber Kunstenschool

Samenwerking
- Muziekvereniging Enter
- Muziekvereniging Semper Crescendo Oldenzaal Muziek-vereniging Sint Joseph Oldenzaal
- Vriezenveense Harmonie

Contact
Erika Bijlsma
088 48 68 700
e.bijlsma@kaliberkunstenschool.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Twente

Voorbeeldlessen
www.kaliberkunstenschool.nl

Sluit aan bij
- Leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie SLO.
- Alle Muziektalentprojecten hebben als basis professionalisering van het muziekonderwijs en het ontdekken van plezier in en/of talent voor het musiceren.
- Elk project wordt op maat van school en muziekvereniging gemaakt.

"Kinderen ervaren cultuureducatie als een feest."

Leerlijn

De kracht van muziek met kwaliteit

'De kracht van muziek met kwaliteit' is een doorgaande leerlijn muziekonderwijs, gekoppeld aan andere vakken. De leerlijn bestaat uit en heeft als resultaat:

- Lesmateriaal waarmee leerkrachten zelf kunnen uitvoeren.
- Koppeling met Algemene Muzikale Vorming.
- Verbeterde muzikale vaardigheden van de leerkrachten door voorbeeldlessen per groep, coachlessen en ondersteunende workshops.
- Een procesgerichte aanpak in de lessen.
- Aangepast lesmateriaal aan het Leerplankader SLO.
- Een buitenschools programma muziek door Scala/muziekvereniging/lokale culturele omgeving (vanaf groep 5).

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Scala centrum voor de kunsten
Locatie Meppel
Vledderstraat 3C
Meppel
0522 25 88 55

Samenwerking
Docentencollectief Staphorst:
Mirjam Slats, Ann ter Woerds,
Marjon Brouwer

Contact
Alieke Ramos Marta-Pijl
(projectleider Scala)
06 81 53 97 37
a.pijl@ontdekscala.nl

Groep
Peuterspeelzaal tot en met groep 8.

Regio
Kop van Overijssel en omstreken.

Informatie leerlijn

School
Basisschool Prins Willem Alexander, Staphorst
0522 46 16 16
J.Kuijers (directie)
directie@pwastaphorst.nl

Basisschool Willem de Zwijger
Staphorst
0522 46 21 39
J Koppelman (directie)
directie@wzstaphorst.nl

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten geven zelf muziekles in hun klas. Hiervoor is meestal training nodig en daarom biedt deze leerlijn:

- Een structuur van visietraining/deskundigheidstrainingen met hand-out voor direct te geven muzieklessen.
- Actieve workshops, waarbij de deelnemers zelf leren en ervaren door te doen. Zo creëren de deelnemers voor zichzelf een veilige beginsituatie, van waaruit ze het vertrouwen krijgen dat ze zelf de muziekles (weer) kunnen geven.
- Voorbeeld/coachings-les(sen) door ervaren trainers.
- Een afsluitende muzikale presentatie begeleid door de trainers.

Informatie leerlijn

Deskundigheidsbevordering
De deskundigheidsbevordering bestaat uit een structuur van visietraining/deskundigheids-trainingen inclusief een hand-out met direct te geven muzieklessen. Ook zijn er actieve workshops waarbij de deelnemers zelf leren en ervaren door te doen. Zo creëren zij voor zichzelf een veilige beginsituatie, waardoor het vertrouwen ontstaat dat ze zelf de muziekles (weer) kunnen geven. Daarnaast zijn er voorbeeld/coachings-les(sen) door ervaren trainers en is er een afsluitende muzikale presentatie begeleid door de trainers. Een vervolgtraject, bijvoorbeeld een eindpresentatie met medewerking van de plaatselijke harmonie of fanfare, is mogelijk.

Leerlijn

Expeditie Muziek

‘Expeditie Muziek’ neemt leerkrachten enthousiast mee op expeditie naar vakoverstijgend betekenisvol muziekonderwijs. Muziek is een belangrijk onderdeel van onze cultuur.

Kinderen op een actieve manier in aanraking brengen met muziek is meer dan waardevol. Zingen, muziek maken, muziek beluisteren én bewegen zijn namelijk uitgelezen tools voor de ontwikkeling van jonge hersenen. Muziek in combinatie met een ander zaakvak en/of kunstdiscipline is zelfs nog waardevoller - en leuker!

Expeditie Muziek is een doorgaande leerlijn muziek gekoppeld aan taal van peuterleeftijd tot en met groep 8. De werkwijze kenmerkt zich door een praktische benadering vanuit thematisch , vraag-gestuurd materiaal dat leeftijdsadequaat en mooi vormgegeven is.

Expeditie Muziek bestaat uit:

- Een doorgaande lijn vanaf de peuterleeftijd tot aan groep 8, zoveel mogelijk vraag-gestuurd, aansluitend bij de verschillende thema’s die belangrijk zijn voor de school.
- Docentenhandleidingen met instructies voor het geven van de lessen (hand-out).
- Powerpoints, afbeeldingen, audiofragmenten en andere bijlagen.
- Instructie bij het gebruik van de digitale methode Muziekwijs (voorheen Muziek moet je doen) of instructie/verankering bij het gebruik van de al aanwezige muziekmethode op school.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Scala centrum voor de kunsten
Locatie Meppel
Vledderstraat 3C
Meppel
0522 25 88 55

Samenwerking
Docentencollectief Staphorst:
Mirjam Slats, Ann ter Woerds,
Marjon Brouwer.

Contact
Alieke Ramos Marta-Pijl
(projectleider Scala)
06 81 53 97 37
a.pijl@ontdekscala.nl

Groep
Peuterspeelzaal tot en met groep 8.

Regio
In overleg beschikbaar.

Sluit aan bij
De leerlijn biedt de mogelijkheid om op het gebied van talentontwikke-ling aan te sluiten bij de culturele infrastructuur rondom school of instelling.

Leerlijn

Digilied

Digitaal beschikbare lessen voor elke school. De lessen zijn ontwikkeld op basis van onderzoek naar de inzet van digitale leermiddelen muziek met name gericht op zangonderwijs in alle groepen van de school.

Informatie leerlijn

School
Hervormde basisschool de Fontein, Kampen
Jeannette Dijkstra
038 331 42 84

Deskundigheidsbevordering
Deskundigheidstrainingen ter uitvoering/verdieping van de leerlijn zijn beschikbaar via Quintus.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Quintus

Contact
Mariëlle van Zanten
038 337 12 00
m.vanzanten@quintuskampen.nl

Groep
1 t/m 8

Regio
Kop van Overijssel

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Muziekschool de Sleutel
onderdeel van stichting Fundament
Diepenbrocklaan 41
7582 CX Losser
053 538 13 09

Samenwerking
Stichting Culturele Basisvorming Losser namens alle 12 basisscholen in de gemeente Losser.

Cor de Jong, voorzitter
cordejong1@hetnet.nl

Pien Kestens, secretaris en combifunctionaris
kestenspien@gmail.com
06 27 59 59 81

Contact
Martine Haitjema-Bauhuis
053 538 13 09
martinebauhuis@muziekschool-desleutel.nl

Groep
De doorgaande leerlijn is geschreven voor groep 4 tot en met 7, de groepen 3 en 8 sluiten hierbij deels aan. Daarnaast is er begeleiding voor leerkrachten van de groepen 1 tot en met 3 om beter vorm te geven aan het vak muziek in de onderbouw.

Regio
Twente

Sluit aan bij
De leerlijn is speciaal voor Losser geschreven en sluit aan bij het leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie SLO. Daarnaast wordt er in de leerlijn gekeken naar vakoverstijgende mogelijkheden door aan te sluiten bij de kern- en TULE doelen van andere leerdomeinen. De suggesties en verwijzingen naar andere leerdomeinen vormen verdieping voor de leerkracht die deze suggesties zelf kan concretiseren.

Leerlijn

Muziekeducatie Losser

De leerlijn Muziekeducatie Losser voor groep 4 tot en met 7 stimuleert het plezier en de ontwikkelingskansen van alle kinderen, zowel op het gebied van muziek als op het gebied van de sociale en emotionele ontwikkeling.

Zij leren de basiselementen van het vak muziek kennen. Door het zingen en maken van muziek ontdekken kinderen via binnenschoolse cultuureducatie hun talenten zodat ze door kunnen stromen naar kunstbeoefening buiten schooltijd.

Een onderwijsprogramma met een doorgaande leerlijn Muziek passend bij de vraag van het onderwijs voor de groepen 4 t/m 7 waarbij groepsleerkrachten en vakleerkrachten muziek samen met vrijwilligers van de Losserse Muziek Federatie (LMF) het muziekonderwijs op de scholen verzorgen.

Informatie leerlijn

School
Brede School, Overdinkel
info@bsoverdinkel.nl
053 536 01 57

De Imenhof, Losser
Sanne Groener
info@imenhof.nl

Het Kompas, Overdinkel
dir. Nienke Koertshuis-Olde Agterhuis
info@obshetkompas.nl / 053 536 23 33

De Martinus, Losser
dir. Léon Poorthuis
martinus@skolo.nl
lpoorthuis@skolo.nl / 053 536 07 67

Meester Snelschool, Losser
dir. Sil Brasz, Marjolein Bax
info@meestersnelvco.nl / 053 538 39 94

Pax Christi, Overdinkel
dir. Joost Damhuis
paxchristi@skolo.nl / 053 536 07 54

Plechelmusschool, De Lutte
dir. Elly Roelofs, adj.
e.roelofs@konot.nl
0541 55 15 07
dir. Anja Middelburg
a.middelburg@konot.nl
053 536 16 31

De Saller, Losser
dir. Liesbeth Dales
obs@saller.nl / 053 536 10 78

De Veldzijde, Losser
veldzijde@skolo.nl / 053 536 07 66

De Verrekijker, Losser
dir. Edith Eusterbrock
verrekijker@skolo.nl / 053 536 07 71

De Wegwijzer, Losser
wegwijzer@skolo.nl / 053 536 07 57

Deskundigheidsbevordering
Groepsleerkrachten en vakleerkrachten leren van elkaar.

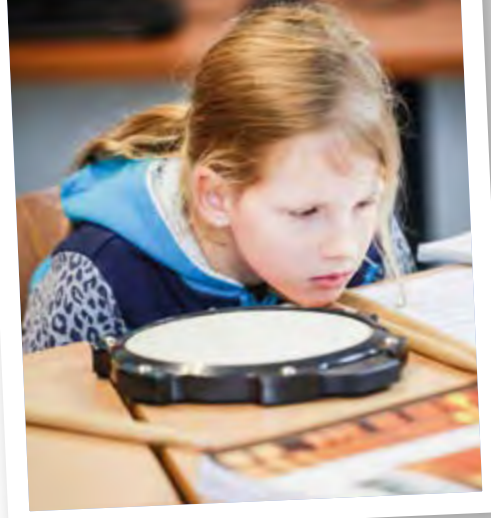

"Belangrijke taak voor het onderwijs."

Leerlijn

De kracht van muziek

Deze leerlijn bestaat uit allerlei leuke, actieve en leerzame opdrachten, waarbij de creativiteit van de leerlingen en het luisteren naar (klassieke) muziek centraal staat. Ook worden er uitstapjes gemaakt naar dans, film, theater en beeldende opdrachten.

Leerlingen ontdekken de kracht van muziek door al haar parameters te onderzoeken: tonen, melodie en ritmes, emoties in muziek, fantaseren op muziek, muziekinstrumenten, muziekgeschiedenis, de functie van muziek in het dagelijks leven, filosoferen over muziek en allerlei muziekstijlen.

- 10 lessen voor groep 1/2 o.a. hard/zacht, snel/langzaam, hoog/laag en muziek en verhaal.
- 10 lessen voor groep 3/4 o.a. muziek en verhaal, geluid, melodie en muziek en emotie.
- 10 lessen voor groep 5/6 o.a. muziek en ritme, muziekinstrumenten en de functie van muziek.
- 10 lessen voor groep 7/8 o.a. de functie van muziek, mening over muziek en muziekgeschiedenis/stijlen.

Voor elke klas een muzikale activiteit op school of in de concertzaal; een onvergetelijke ervaring!

Informatie leerlijn

School
Obs Glanerbrug Zuid
Jan Kamphuis
053 461 32 36

Deskundigheidsbevordering
Een enthousiasmerende docententraining en tussentijdse evaluaties.

www.ovho.nl/educatie

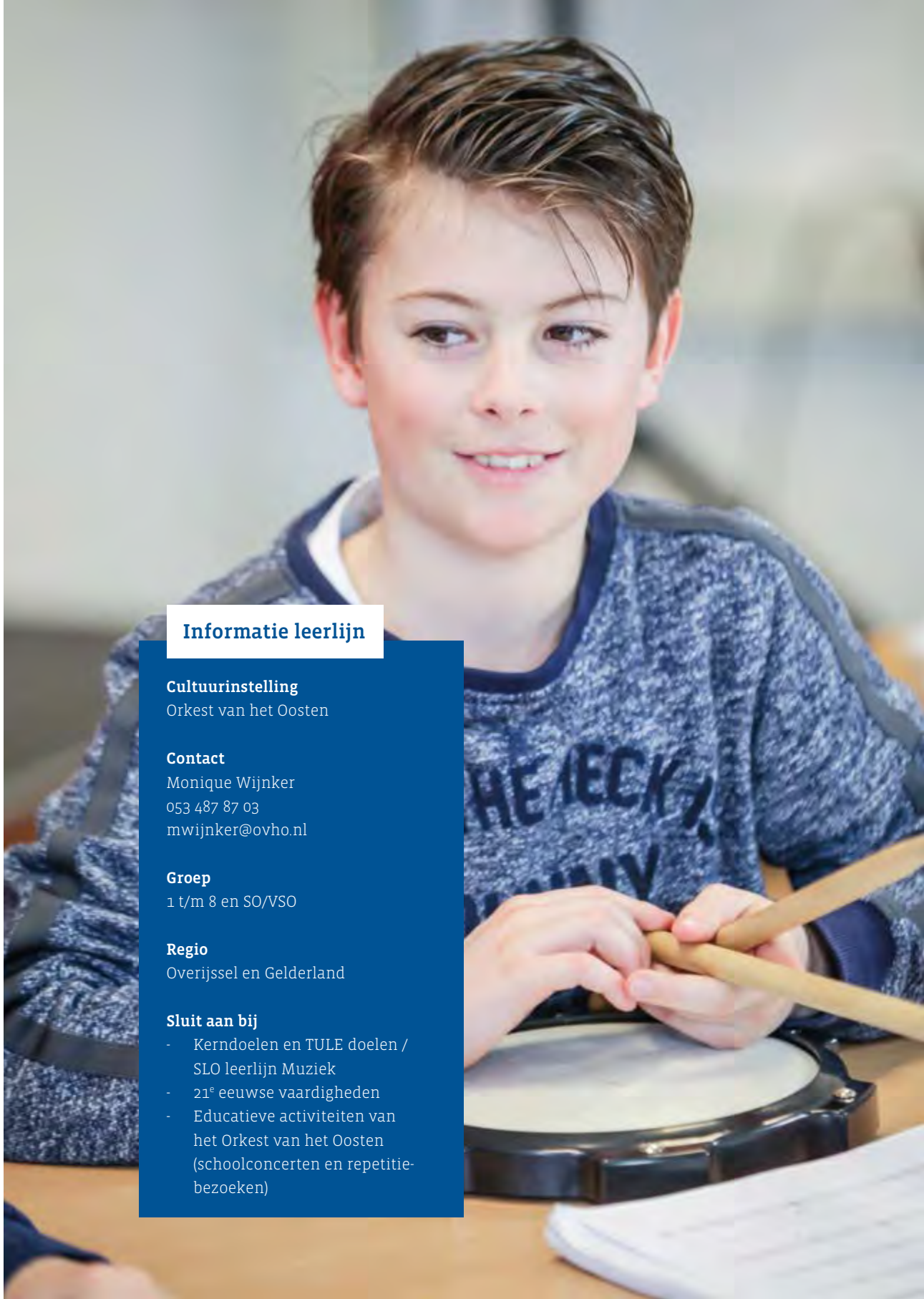

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Orkest van het Oosten

Contact
Monique Wijnker
053 487 87 03
mwijnker@ovho.nl

Groep
1 t/m 8 en SO/VSO

Regio
Overijssel en Gelderland

Sluit aan bij
- Kerndoelen en TULE doelen / SLO leerlijn Muziek
- 21e eeuwse vaardigheden
- Educatieve activiteiten van het Orkest van het Oosten (schoolconcerten en repetitie-bezoeken)

Hoofdstuk 10

Speciaal Onderwijs

Dat heb je toch maar mooi gemaakt!

Leerlijn

Ondergedompeld in dans

Kijk voor meer informatie over deze leerlijn bij Dans op pagina 38.

Leerlijn

De kracht van muziek

Deze leerlijn is zowel geschikt voor het speciaal als regulier onderwijs. Kijk voor informatie over deze leerlijn pagina 152.

Informatie leerlijn

School
ZML Boslust
Jhr Repelaerlaan 2
7771 AN Ommen
0529 45 13 55

Marjanne Kremer
m.kremer@boslustschool.nl

Deskundigheidsbevordering
Leerkrachten worden geschoold in het gebruik van de nieuwe leerlijn en het bijbehorende LVS. De ICC'er krijgt hierbij een bijzondere training om nu en in de toekomst een coachende rol op muziekgebied voor het team te vervullen.

De leerkrachten worden in 3 middagen getraind om zelfstandig met de nieuwe muzieklessen, de ritmekaarten, de RAP- en danslessen en het LVS overweg te kunnen (2 keer een training, 1 keer een evaluatie).

"Verbeelding, innovatie en creativiteit in het onderwijs."

Leerlijn

Muziek in het ZML-onderwijs

Een muziek leerlijn op basis van het LVS 2000 'muziek en bewegen' voor het SO en VSO van het ZML (leerlingen in de leeftijd van 4-20 jaar).

Voor SO onderbouw:
- 8 lessen rondom de vier seizoenen vanuit alle deelgebieden van muziek
- een lespakket Ritmekaarten

Voor SO bovenbouw:
- 4 lessen rondom gevoelens
- een lespakket Ritmekaarten
- Een lespakket RAP
- Een lespakket Dans

Voor VSO Praktijk als voor SO bovenbouw:
- 4 lessen rondom gevoelens
- Een lespakket RAP
- Een lespakket Dans

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Groep
SO en VSO: 1 t/m 8

Regio
Alle regio's

Sluit aan bij
Wereldoriëntatie

Leerlijn

Muziektalent De Rank

Deze doorgaande leerlijn is gemaakt om kinderen in het speciaal onderwijs meer met muziek in aanraking te laten komen. De muzieklessen worden gegeven door de leerkrachten zelf.

Binnen de leerlijn krijgen alle kinderen daarnaast lessen door een vakdocent van Kaliber Kunstenschool: in groep 5/6 Muziek ABC en in groep 7 een korte cursus ukelele. Er wordt aansluiting gezocht bij het buitenschoolse aanbod zodat kinderen gestimuleerd worden om lessen op de muziekschool te gaan volgen.

De leerlijn werkt met de methode Muziek Moet je Doen. Hieruit is een voor leerkrachten toegankelijke basisleerlijn afgeleid die bestaat uit tien powerpoint-lessen per leerjaar. Hiervoor is gebruik gemaakt van het materiaal dat is ontwikkeld voor de leerlijn Music Line dat is aangepast voor het speciaal onderwijs.

De kinderen van groep 5/6 volgen Muziek ABC, aansluitend in groep 7 krijgen 10 weken ukelele les binnen schooltijd.

Informatie leerlijn

School
SBO De Rank
Marjolein Altena en
Gerdien Boom-ten Brinke

Deskundigheidsbevordering
Teamtrainingen gericht op vakinhoudelijke ondersteuning van leerkrachten en een learning on the job-traject voor invoering van de leerlijn.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Kaliber Kunstenschool

Contact
Marijke Albers
088 486 87 00
m.albers@kaliberkunstenschool.nl

Groep
1 t/m 8

Hoofdstuk 11

Visie- en team ontwikkeling cultuur educatie

De leerkracht maakt het verschil.

Leerlijn

Muziek maak je samen

Wat houdt het vak muziek nu eigenlijk in en hoe kan iedere leerkracht een kwaliteitsstap maken in het geven van muziekles zodat muziek weer een grotere rol gaat spelen in de dagelijkse lespraktijk op de basisschool? Op deze vragen geeft de leerlijn Muziek maak je samen antwoord.

Groepsleerkrachten van de 12 basisscholen in de gemeente Losser kunnen zich opgeven voor een intense periode (10 weken) van begeleiding door een vakleerkracht muziek. Door workshops te volgen, te kijken en mee te doen met muzieklessen van de vakleerkracht en zelf muzieklessen te schrijven en te geven onder begeleiding van de vakleerkracht krijgen groepsleerkrachten nieuwe inzichten en meer handvatten in het vak muziek.

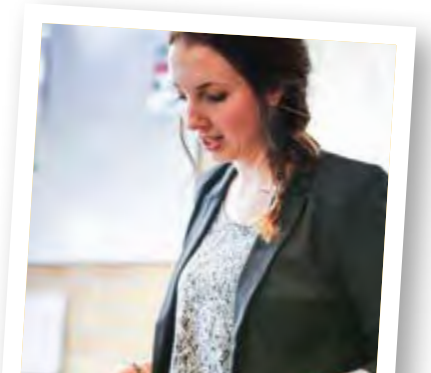

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Muziekschool de Sleutel
onderdeel van stichting Fundament
Diepenbrocklaan 41
7582 CX Losser
053 538 13 09

Samenwerking
Stichting Culturele Basisvorming Losser namens alle 12 basisscholen in de gemeente Losser.

Cor de Jong, voorzitter
cordejong1@hetnet.nl

Pien Kestens, secretaris
en combifunctionaris
kestenspien@gmail.com
06 27 59 59 81

Contact
Martine Haitjema-Bauhuis
053 538 13 09
martinebauhuis@muziekschoolde-sleutel.nl

Regio
Losser

Informatie leerlijn

School
Brede School, Overdinkel
info@bsoverdinkel.nl
053 536 01 57

De Imenhof, Losser
Sanne Groener
info@imenhof.nl

Het Kompas, Overdinkel
dir. Nienke Koertshuis-Olde Agterhuis
info@obshetkompas.nl / 053 536 23 33

De Martinus, Losser
dir. Léon Poorthuis
martinus@skolo.nl
lpoorthuis@skolo.nl / 053 536 07 67

Meester Snelschool, Losser
dir. Sil Brasz, Marjolein Bax
info@meestersnelvco.nl / 053 538 39 94

Pax Christi, Overdinkel
dir. Joost Damhuis
paxchristi@skolo.nl / 053 536 07 54

Plechelmusschool, De Lutte
dir. Elly Roelofs, adj.
e.roelofs@konot.nl
0541 55 15 07
dir. Anja Middelburg
a.middelburg@konot.nl

De Saller, Losser
dir. Liesbeth Dales
obs@saller.nl / 053 536 10 78

De Veldzijde, Losser
veldzijde@skolo.nl / 053 536 07 66

De Verrekijker, Losser
dir. Edith Eusterbrock
verrekijker@skolo.nl / 053 536 07 71

De Wegwijzer, Losser
wegwijzer@skolo.nl / 053 536 07 57

Deskundigheidsbevordering
Deskundigheidsbevordering van groepsleerkrachten is het doel van dit project. De groepsleerkrachten krijgen begeleiding en ondersteuning in het zelf vorm geven aan muziekles. Ieder op zijn of haar niveau. Zij worden klaargestoomd om hun rol in het vervolg (Leerlijn muziekeducatie Losser) op te pakken. Gemiddeld nemen 4 groepsleerkrachten per school deel aan het programma dat bestaat uit een aantal gezamenlijke workshops en individuele coaching en begeleiding in de klas. Echt maatwerk dus! De Stichting Culturele Basisvorming Losser vervult hierbij een ondersteunende rol en ziet er op toe dat ervaringen worden gedeeld binnen Losser.

"Wij hadden geen idee hoe dichtbij 'dans' en daarmee dus bewegen en de didactiek hiervan bij ons lag. De angst voor techniek en nieuwe media is nu minder eng en ver weg, we gebruiken 'het kijken' beter in onze lessen en het spelen in de klas doen we meer, ook op andere momenten." (ICC-er)

Rijnbrink Cultuureducatie

Leerlijn

Kunst in Beweging

Bij deze leerlijn ligt de nadruk op de leerkrachten zelf. De leerlijn bouwt voort op de leerlijn Kunst voor Toppers (pagina 12) en gaat uit van vijf elementen: nieuwsgierigheid, verbeeldingskracht, expertise, doorzettingsvermogen en samen werken. Leerkrachten kiezen zelf een discipline (dans, theater, nieuwe media) waar zij een leerlijn voor ontwikkelen die zij later zelfstandig kunnen geven.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Karin Gerfen

Contact
Karin Gerfen
06 15 33 12 97
info@karingerfen.nl

Informatie leerlijn

School
GBS Op de Hoeksteen, Hasselt
Wolbert Meijer (ICC-er)
038 477 22 68

De Wegwijzer, Steenwijk
Ineke v.d. Veen (ICC-er)
0521 51 26 43

Deskundigheidsbevordering
De leerkrachten worden de experts, zij gaan zelf lessen maken en geven. Alle leerkrachten, het hele team, krijgt een basistraining om een keuze voor een van de disciplines te kunnen kiezen. De docenten krijgen een grid en ontwikkelen zelf de lessen van de leerlijn. Binnen een projectvorm komt deze leerlijn het beste tot zijn recht. Een thema staat centraal en wordt uitgewerkt met beeldende, dans, theater opdrachten.

Leerlijn

Groeien als regio (om de gemeente als geheel te versterken)

Deze leerlijn is gericht op:

- Bewustwording en deskundigheidsbevordering op alle niveaus van een school met betrekking tot cultuureducatie: directie, team, leerkrachten, ICC'ers.
- Het ontwikkelen van een gezamenlijk denkkader met lokale cultuurinstellingen en het primair onderwijs.
- De doorontwikkeling van Cultuureducatie met Kwaliteit doordat scholen en instellingen (vaker) gezamenlijk werken aan projecten.

De eerste stap is voor directie en ICC'er en bestaat uit sessies over het denkkader en de aansluiting op de school: wat past bij het schoolbeleid en het curriculum?

Tweede stap is voor de schoolteams en culturele instellingen: zij doen sessies over procesgericht werken en de te nemen stappen voor invoering van cultuureducatie.

De derde stap is facultatief en op maat en betreft doorontwikkeling/verankering van specifieke leerlijnen/behoeften.
De concrete invulling van de activiteiten verschilt per school.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Kaliber Kunstenschool

Samenwerking
Alle 11 scholen in Oldenzaal:
De Bongerd, de Drie-eenheid, de Esch, Franciscusschool, de Leemstee, de Linde, de Maten, Nutsschool, de Wendakker, SBO de Windroos, de Zevenster.

- Karin Kotte Kunsteducatie
- Theaterschip
- Tetem
- CEPPO en BCC'er

Contact
Marijke Albers
088 486 87 00
m.albers@kaliberkunstenschool.nl

Bijzonderheden
Door de gezamenlijke en brede benadering met alle scholen en culturele instellingen staat de cultuureducatie in Oldenzaal niet op zichzelf en krijgt het op alle niveaus een flinke impuls.

Informatie leerlijn

Deskundigheidsbevordering
Voor scholen
De invulling en keuze voor cultuurdiscipline(s) gebeurt per school en op maat. Denk aan teambijeenkomsten over het denkkader cultuureducatie, vakinhoudelijke ondersteuning van leerkrachten door teamtrainingen, learning on the job of combinaties hiervan.

Voor culturele instellingen
Kaliber Kunstenschool organiseert een kennisbijeenkomst over het verbinden van cultuureducatie met het onderwijs, visie op cultuureducatie en een kennismaking met procesgericht werken.

Voor erfgoedinstellingen
Kaliber Kunstenschool organiseert drie trainingssessies waarin medewerkers van de erfgoedinstellingen hun competenties in het ontvangen en begeleiden van schoolklassen kunnen versterken.

Informatie leerlijn

School
Guido de Bresschool, Ommen
0529 45 12 29
www.gdbres.nl
Andre Reinders (directie)
a.reinders@vgpodeoosthoek.nl

Deskundigheidsbevordering
Docenten krijgen training om op deskundige wijze vorm en inhoud te geven aan de lessen met als doel leerlingen blijvend te inspireren.

Procesgericht werken op basis van:
'Laat maar zien, een didactische handleiding voor beeldend onderwijs' van Jos van Onna en Anky Jacobse (Noordhoff Uitgevers 2008).

Er is aansluiting op het leerproces van procesgericht werken op het IPC leerproces op basis van: IPC map 07 'uw eigen IPC unit opmaken'.

Leerlijn

Kunstzinnige oriëntatie binnen het IPC

Dit is een leerlijn met als doel om beeldend cultuuronderwijs te verdiepen in aansluiting op het International Primary Curriculum (IPC).

Het IPC is een integraal, thematisch en creatief curriculum voor kinderen van 4-12 jaar, gericht op de creatieve- en zaakvakken. Het biedt een duidelijk leerproces met specifieke leerdoelen voor elk vak en speelt tevens in op een steeds kleiner wordende wereld door doelen voor burgerschap te definiëren. Elke IPC unit bevat een leerproces met een gestructureerde benadering die de leerlingen een zo stimulerend en rigoureus mogelijke leerervaring biedt.

De leerlijn is een instrument om beeldend kunstonderwijs te intensiveren en ook op langere termijn te waarborgen. De focus ligt daarbij op procesgericht werken in aansluiting op het IPC. Leerkrachten krijgen handvatten om via een stappenplan zelf onderwijs te ontwikkelen in aansluiting op de zaakvakken of om bestaande opdrachten op te waarderen.

De stappen met bijbehorende formats die gehanteerd worden sluiten aan op de deskundigheidstrainingen en op de methode "Laat maar zien" een didactische handleiding voor beeldend onderwijs.

Elke ontwikkelde module bestaat uit 3 tot 5 lessen passend bij een IPC unit, gericht op twee leerjaren (milepost) voor groep 1/2, groep 3/4, groep 5/6 en groep 7/8.
In totaal zijn er vierentwintig modules ontwikkeld in vierentwintig digitale readers, elke milepost kan werken met 6 digitale readers.

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Roombeek Cultuurpark

Contact
Marjon Hoedeman
053 230 87 91
marjon@roombeekcultuurpark.nl

Leerlijn

Pak die Cultuur! Van cultuureducatie naar cultuuronderwijs

In dit project zijn zes scholen in Steenwijkerland tot 2017 gecoacht, ze ontwikkelden een visie, plan en draaiboek dat binnen hun onderwijsfilosofie en -programma past: van cultuureducatie naar cultuuronderwijs. Resultaten zijn:

- Een overdraagbare procesaanpak 'van cultuureducatie naar cultuuronderwijs'.
- Deze kan vanaf 2017 door deskundige (vak)docenten van Scala en cultuurcoaches worden uitgevoerd.
- De leerlijnen worden doorontwikkeld en aangepast aan het Leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie van SLO.
- Verbetering van de kwaliteit van onderwijs waar alle kunstdisciplines, erfgoed- en media-educatie, zowel actief, receptief als reflectief, centraal staan op de basisscholen.
- Doorgaande leerlijnen die geïntegreerd zijn in het curriculum op de deelnemende basisscholen die als voorbeeld kunnen dienen voor andere basisscholen.
- Doorontwikkeling en implementatie van doorgaande leerlijnen die verankerd zijn in het curriculum en met de mogelijkheid om aan te sluiten bij andere (cognitieve) vakken.
- Aansluiting van de doorgaande leerlijnen bij de kerndoelen voor kunst en cultuur in het primair onderwijs.
- Doorgaande leerlijnen met een gestructureerde opbouw.

Als cultuureducatie geen relatie heeft met het totale onderwijsconcept en -visie van een school krijgt het nooit genoeg diepgang en betekenis. Alle methodes, leerlijnen, leerplankaders en financiële regelingen ten spijt. Uiteindelijk moet de school zelf overtuigd zijn van de (meer) waarde die cultuureducatie heeft voor het totale onderwijs. Hoe kunnen we het onderwijs sterker maken? Op welke wijze krijgen de kunstvakken een stevige relatie met de manier van onderwijs geven?

Kortom: van cultuureducatie naar cultuuronderwijs, de school als laatst te nemen bastion op weg naar implementatie.

Er zijn binnen dit project twee trajecten:

A. Het ontwikkelen van een procesbeschrijving (structuur) welke toepasbaar is voor alle scholen die van cultuureducatie naar cultuuronderwijs willen gaan, inclusief het trainen van kunstvakddocenten en medewerkers.

B. Het implementeren van doorgaande leerlijnen te weten: beeldend, muziek, dans, theater, erfgoed en media-educatie. De implementatie en uitvoering worden vastgelegd in een groeidocument per school.

"Zien, kiezen, slagen."

Informatie leerlijn

Cultuurinstelling
Scala centrum voor de kunsten

Samenwerking
- Platform Cultuureducatie Steenwijkerland
- Cultuurcoach Steenwijkerland, Karin Klomp
- Onderwijskundige, Karin Kotte

Contact
Alieke Ramos Marta
06 28 91 89 55
a.pijl@ontdekscala.nl

Sluit aan op
Leerplankader Kunstzinnige Oriëntatie SLO

Aanvullende informatie

Scholen
Zes deelnemende scholen:

- Kindcentrum Claus
- Kindcentrum Bernhard
- Kindcentrum Willem Alexander
- School B
- Emmaschool
- Kindcentrum Kompas in Vollenhove

Deskundigheidsbevordering
De deskundigheidsbevordering bestaat uit deel A en B. In onderdeel A staan sessies per directie/ICC'er en team door een onderwijskundige centraal. Deel B is de invoering van de doorgaande leerlijn of de implementatie van cultuureducatie o.l.v. een vakdocent, en een workshop procesgerichte didactiek voor vakdocenten bij culturele instellingen.

Cultuuronderwijs gaat over het geven van betekenis aan de wereld. Betekenis geven aan iets uit de wereld betekent dat het een blijvend plekje krijgt in het beeld dat de leerling heeft van de wereld. Dus dat een 'nieuw' stukje wereld een plekje krijgt in het geheugen, in de hersenen, zodanig dat het invloed heeft op de manier waarop de leerling omgaat met de wereld. Leerlingen geven meestal géén betekenis aan de wereld als ze het antwoord op een vraag op moeten zoeken in een tekst; een voor-geknutselde eekhoorn na moeten maken; of zomaar een liedje uit hun hoofd moeten leren. De wereld krijgt wel betekenis als zij zelf onderzoeken en creatief werken. Kunst en cultuur kan het onderwijs betekenisvol maken doordat het kinderen in staat stelt de wereld te beleven en te ervaren!

Gebruik de leerlijnen uit deze brochure om kinderen betekenis te laten geven aan de wereld.

Colofon

Met dank aan alle cultuuraanbieders en scholen die input hebben geleverd voor de totstandkoming van deze brochure.

Ontwerp:
Morskieft Ontwerpers
Strategische Identiteiten

Redactie:
Rijnbrink

Beeld:
Loveland Film & Photography

Nijverdal, 2017
Rijnbrink.nl

Rijnbrink
Partner in het cultureel en sociaal domein

Met dank aan:

provincie Overijssel

Fonds voor Cultuurparticipatie

Cultuur Educatie Met Kwaliteit